احکام خمس

مطابق با فتاوای مرجع عالیقدر

حضرت آیت‌ا... العظمی علوی گرگانی مدظله

بسم الله الرحمن الرحیم

احکام خمس

نویسنده:

آیت الله سیدمحمدعلی علوی گرگانی

ناشر چاپی:

فقیه اهل بیت علیهم السلام

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

احکام خمس

مشخصات کتاب

سرشناسه : علوی گرگانی، سیدمحمدعلی، ۱۳۱۷ -

عنوان و نام پدیدآور : احکام خمس/ مولف علوی گرگانی.

مشخصات نشر : قم : فقیه اهل بیت (ع) ، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری : ۱۴۴ص.

شابک : ۵۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۲۴۸-۴-۹

وضعیت فهرست نویسی : فاپا

موضوع : خمس

موضوع : خمس -- فتواها

موضوع : خمس -- جنبه های قرآنی

موضوع : خمس -- احادیث

رده بندی کنگره : ۶/BP۱۸۸/ع۸الف۳ ۱۳۹۳

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۵۶

شماره کتابشناسی ملی : ۳۴۵۷۱۴۲

ص: ۱

اشاره

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِ الْعالَمِينَ وَ الصَّلَاهُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ وَ الْمُرْسَلِينَ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَ اللَّعْنُ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ مِنَ الْآنَ إِلَى قِيَامِ يَوْمِ الدِّينِ

ص: ٢

خمس

حضرت آیت الله العظمی

حاج سید محمد علی علوی گرگانی مدظله العالی

ص: ۳

شناسنامه

ص: ۴

فهرست

دستگردان. ۱۴۴

ص: ۶

مقدّمه

دین مقدّس اسلام، کامل ترینِ ادیان و قرآن مجید، جامع ترین کتاب آسمانی است. احکام مربوط به آنچه که بشر به آن نیاز داشته و امور مادّی و معنویِ افراد به آن بستگی دارد، در قرآن آمده و وظیفه انسان ها نسبت به آنها مشخّص شده است. خداوند در قرآن کریم به این مطلب اشاره فرموده است:

«لا رَطْبٍ وَ لا یابِسٍ إِلاَّ فی کِتابٍ مُبینٍ»(۱)

«هیچ تر و خشکی نیست، مگر این که در کتابی روشن [ثبت] است»

مقصود آیه شریفه، این است که هیچ مطلب و موضوعی که مورد نیاز مردم باشد در جهان وجود ندارد مگر آن که حکم آن و وظیفه انسان ها نسبت به آن، در قرآن مجید بیان شده است و رمز خاتمیّت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و شریعت مقدّس نبوی همین است.

اسلام تنها دینی است که می تواند دنیا و آخرت، و مادّیت

ص: ۷

۱- . سوره مبارکه انعام، آیه ۵۹

و معنویّت ملّت ها را اصلاح نماید؛ لذا خداوند پیروی از آن را واجب فرموده است و همگان باید از آن پیروی و متابعت نمایند.

«إِنَّ الدِّینَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلامُ»(۱)

«در حقیقت، دین نزد خدا همان اسلام است»

«وَ مَنْ یَبْتَغِ غَیْرَ الْإِسْلامِ دیناً فَلَنْ یُقْبَلَ مِنْهُ»(۲)

«و هر که جز اسلام، دینی [دیگر] جوید، هرگز از وی پذیرفته نشود»

اگر در آیات شریف، قرآن دقّت و تدبّر کنیم، خواهیم دانست که قرآن مجموعه ای است از دستورات عبادی، سیاسی، اجتماعی و اخلاقی و در یک کلمه، مادّی و معنوی و دنیوی و اخروی که سعادت و خوشبختی انسان ها در سایه عمل به این دستورات تأمین می گردد. به قول شاعر:

ز احکام قرآن چو سر تافتیم

به جای خوشی ناخوشی یافتیم

اگر رهبر خلق قرآن بُدی

جهان سربه سر چون گلستان بُدی

آری، عمل به دستورهای اسلام و نصب العین قرار دادن

۱- . سوره مبارکه آل عمران، آیه ۱۹

۲- . سوره مبارکه آل عمران، آیه ۸۵

آیـات شـریفه قرآن، جامعه بشـری را به سوی زنـدگی شـرافتمندانه و حیات طیّبه سوق می دهـد. خداونـد متعال این نکته را به مسلمانان تذکّر داده است:

«مَنْ عَمِلَ صالِحاً مِنْ ذَکَرٍ أَوْ أُنْثی وَ هُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْیِیَنَّهُ حَیاهً طَیِّبَهً»(۱)

«هر کس، از مرد یا زن، کار شایسته کند و مؤمن باشد، قطعاً او را با زندگی پاکیزه ای، حیات [حقیقی] بخشیم»

یکی از دستورهای مهمّ اسلام که نقشی بسیار حسّاس در گسترش عدالت اجتماعی و اقتصاد اسلامی دارد، مسأله خمس است. این مسأله، یکی از ارزش های بنیادین و کلیدی اسـلام به شمار می رود که اگر به طور جدّی و فراگیر بدان عمل می شد و هر فرد شیعه، اعم از زن و مرد و ثروتمندان و افراد کم بضاعت جامعه، خود را متعهّد و ملتزم به پرداخت بدهی خود می نمودند و بـدون وقفه و تأمّل، در پرداخت آنچه به مال و ثروت آنان تعلّق می گیرد، اعم از کم و یا زیاد تسامـح، کوتاهی، عذرتراشـی و بهانه جویی نمی کردنـد و نسـبت به آن، دیـدیماننـد نماز، که اکثریّت مردم آن را به عنوان فریضه واجب خود پـذیرفته انـد، داشـتند، بی شک جامعه شـیعی چهره ای دیگر داشت و حوزه های علمیّه، مراکز دینی، فرهنگی و تبلیغاتی، نورانیّت و معنویّت بیشتر و رونق زیادتری داشتند.

۱- . سوره مبارکه نحل، آیه ۹۷

اینجانب تصمیم گرفتم با مدد الهی و توجهات حضرت ولی عصر ارواحنا فداه، کتابی را درباره این دستور بزرگ اسلامی به رشته تحریر درآورم که به بررسی این واجب الهی بر اساس آیات و روایات پرداخته و در ادامه، احکام آن مطابق با فتاوای مرجع عالیقدر حضرت آیت الله العظمی علوی گرگانی مد ظله بیان می گردد. امید است این عمل هر چند ناچیز مورد قبول حضرت حق و حجت او حضرت ولی عصر ارواحنا فداه قرار گیرد. انشاء الله

الاحقر سید عبد الحمید شهاب

۱۶ ربیع الثانی ۱۴۳۵

ص: ۱۰

نقش خمس در حفظ دین و رفع نابسامانی ها

اشاره

مسأله خمس آن قدر در اسلام اهمیت دارد که در روایات ما تعبیرات شگفت انگیزی درباره آن به کار برده شده است. برای مثال، به این روایت توجه فرمایید:

محمد بن زید طبری می گوید:

مردی از تجار فارس که از دوستان امام رضا علیه السلام بود، نامه ای به ایشان نوشت و درخواست کرد تا امام علیه السلام به او در مصرف خمس اجازه بدهد. حضرت علیه السلام در جواب نوشتند:

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیم. إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ کَرِیمٌ، ضَمِنَ عَلَی الْعَمَلِ الثَّوَابَ وَ عَلَی الضِّیقِ الْهَمَّ. لَا یَحِلُّ مَالٌ إِلَّا مِنْ وَجْهٍ أَحَلَّهُ اللَّهُ وَ إِنَّ الْخُمُسَ عَوْنُنَا عَلَی دِینِنَا وَ عَلَی عِیَالاتِنَا وَ عَلَی مَوَالِینَا وَ مَا نَبْذُلُهُ وَ نَشْتَرِی مِنْ أَعْرَاضِنَا مِمَّنْ نَخَافُ سَطْوَتَهُ؛ فَلَا تَزْوُوهُ عَنَّا وَ لَا تَحْرِمُوا أَنْفُسَکُمْ دُعَاءَنَا مَا قَدَرْتُمْ عَلَیْهِ فَإِنَّ إِخْرَاجَهُ مِفْتَاحُ رِزْقِکُمْ وَ تَمْحِیصُ ذُنُوبِکُمْ وَ مَا تَمْهَدُونَ

ص: ۱۱

لِأَنْفُسِكَمْ لِيَوْمِ فَاقَتِكَمْ وَ الْمُسْلِمُ مَنْ يَفِى لِلَّهِ بِمَا عَهِدَ إِلَيْهِ وَ لَيسَ الْمُسْلِمُ مَنْ أَجَابَ بِاللِّسَانِ وَ خَالَفَ بِالْقَلْبِ؛ وَ السَّلَامُ»(۱)

به نام خداوند بخشنده مهربان. به یقین، خداوند توسعه دهنده و کریم است، اجر و پاداش را بر نیکی ها و غم و غصّه را بر تنگ نظری ها ضمانت نموده است. مالی را که از راه غیر مشروع به دست آید، حلال ننموده است و همانا خمس کمکی برای اهداف مقدّس و بزرگ دینی ماست و همچنین پشتوانه ای است برای خانواده و دوستان ما و وسیله ای است برای حفظ آبروی ما از آنانی که بر قدرتشان بیم داریم.

خمس را از ما دریغ ندارید و خویشتن را از دعای خیر ما محروم نسازید؛ چرا که جدا کردن خمس از سرمایه هایتان کلید روزی شماست (یعنی روزی شما را زیاد می کند) و موجب پاک شدن گناهانتان و زمینه ساز روز نیازتان در آخرت خواهد بود و مسلمان کسی است که به عهدی که خدا با او کرده وفا کند، مسلمان آن نیست که با زبان بپذیرد و با دل مخالفت کند؛ و السلام.

با اینکه خمس نقش مهم و حسّاسی در اسلام دارد و کارهای بزرگی به واسطه پرداخت این فریضه دینی در جهان تشیّع انجام می گردد و برکاتی زیادی عاید اسلام می شود ولی متأسّفانه بسیاری از ثروتمندان مسلمان که توان و قدرت مادّی خوبی دارند و می توانند با پرداخت این واجب دینی نقش مهمّی در گشودن گره های اقتصادی، فقر و نیاز از جامعه و

۱- . کافی (اسلامیه)، ج ۱، ص۵۴۸

ترویج دین و نشر معارف عالی تشیّع و تربیت مبلّغان و مجتهدان و اسلام شناسان داشته باشند، به واسطه وساوس شیطانی، متابعت هوای نفسانی و شبهه افکنی های منحرفان و گمراهان، از انجام این وظیفه دینی شانه خالی کرده و به این فریضه واجب عمل نمی کنند؛ در نتیجه، ضربه بزرگی به مکتب تشیّع می زنند و خود را نیز بدبخت و مدیون و گرفتار می نمایند.

جایگاه خمس در اسلام

اسلام درآمدهایی را که از طرق نامشروع همچون اختلاس، احتکار، کم فروشی، ربا، سرقت، رشوه و امثال آن بدست می آید را به شدّت حرام کرده و حکومت اسلامی را مسئول بازگشت این اموال به صاحبان اصلی آنها دانسته است.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام بعد از بدست گرفتن ظاهری حکومت بعد از خلیفه سوّم فرمود:

«وَ اللَّهِ لَوْ وَجَدْتُهُ قَدْ تُزُوِّجَ بِهِ النِّسَاءُ وَ مُلِکَ بِهِ الْإِمَاءُ لَرَدَدْتُهُ»(۱)

به خدا سوگند، بیت المال تاراج شده را هر کجا که بیابم به صاحبان اصلی آن باز می گردانم، گر چه با آن ازدواج کرده و یا کنیزانی خریده باشند.

با این حال، به دلیل تفاوت های حکیمانه ای که خداوند میان

۱- . نهج البلاغه (صبحی صالح)، ص۵۷

انسـان هـا قرار داده است و به خـاطر تلاـش و تخصّـِص و ابتکار، برخی افراد درآمـد بیشتری دارنـد که آن را از طریق مشـروع کسب کرده انـد و برخی افراد نیز با درآمـد کم، توانِ اداره زندگی خود را ندارند .تمام نظام های بشـری برای کم درآمدها به فکر چاره بوده انـد زیرا اگر این خلأ به نحوی پر نشود، کینه و حسادتِ کم درآمدها نسـبت به پردرآمدها شـعله ور می شود و شعله اش ممکن است همه چیز را بسوزانـد. اگر گرسـنگان سـیر نشوند، خطر بالارفتن آمار جنایات جدّی می شود و هر نظامی که به فکر گرسـنگان نباشد، ماندنی نیست.گرسـنگیِ جمعی از مردم و پرخوری جمع دیگر را هیچ عقل و وجدان سالمی نمی پـذیرد؛ به همین دلیل، برای حلّ این مسأله افراد و حکومت ها، طرحهای زیادی ارائه داده اند که رایج ترین آنها گرفتن مالیات و برقراری تأمین اجتماعی و ایجاد مؤسّسات خیریّه و صندوق های قرض الحسنه و امثال آن است.

اسـلام نیز که مکتبی جـامع و اجتماعی است، برای فقرزدایی و حلّ مشـکل محرومان جامعه، طرحهایی را ارائه داده که یکی از آنهـا، مسـئله خمس است. رسـیدگی به فقرا به قـدری مهم است که حضـرت علی علیه السـلام در حـال نماز انگشتر خود را به فقیری عطا کرد که در مسـجد از مردم تقاضای کمک می کرد و کسـی به او پاسـخ مثبتی نـداد، و اشاره نکرد که صبر کنـد و بعد از نماز به او کمک کند بلکه در حال رکوع انگشتر خود را به او بخشید و آیه نازل شد:

«إِنَّما وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذينَ آمَنُوا الَّذينَ يُقيمُونَ الصَّلاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكاةَ وَ هُمْ راكِعُون»(۱)

«سرپرست و ولیّ شما تنها خداست و پیامبر او و آنها که ایمان آورده اند، همانها که نماز را برپا می دارند و در حال رکوع، زکات می دهند»

خمس، نوعی تعدیل ثروت است که انسان با اراده خود و با قصد قربت، بر اساس ایمانی که دارد و اعتمادی که به او می شود، درآمدهای خود را بررسی و هزینه متعارف زندگی خود را از آن کاسته و بیست درصد از سودی را که مازاد بر هزینه زندگی سالانه او است به عالم ترین، متّقی ترین و بی هوس ترین افراد می پردازد تا او همچون وکیلی مورد اعتماد، در آنچه به صلاح جامعه می بیند، هزینه کند.

این تعدیل ثروت از طریق خمس و زکات، امری واجب است ولی اسلام برای تعدیل ثروت راههای غیر الزامی دیگری نیز از قبیل وقف، هبه، صدقه، انفاق، وصیّت، نذر، عهد، ایثار، قرض الحسنه و امثال اینها قرار داده است.

تعدیل ثروت در بعضی از مکاتب اقتصادی همچون کمونیسم، از طریق نفی مالکیّت خصوصی و به انحصار دولت درآوردن همه چیز، آن هم به صورت اجبار صورت می گیرد که در این نوع تعدیل هیچ گونه آزادی، انتخاب و رشد وجود ندارد.

۱- . سوره مبارکه مائده، آیه ۵۵

جامعیّت اسلام

آری، از امتیـازات اسـلام آن است که اقتصـاد آن بـا اخلاـق و عـاطفه آمیخته است همان گونه که سیاست و دیانت آن به هم آمیخته است. نماز جمعه با این که یک عمل عبادی است یک مانور سیاسـی هم هست. اسـلام حتّی در جهاد، به مسائل دینی، عاطفی، اخلاقی، اجتماعی و سیاسی نیز توجّه دقیق دارد.

این علی بن ابیطالب علیهما السلام است که در بحبوحه جنگ به خورشید نگاه می کند تا مبادا نماز اوّل وقتش از دست برود و فرزندش امام حسین علیه السـلام نیز ظهر عاشورا در برابر سیل تیر دشمن، نه تنها نماز واجب می خواند بلکه به مستحبّات نماز نیز از قبیل اذان، اقامه، جماعت، اوّل وقت و ... توجّه کامل دارد؛ و باز می بینیم امیرالمؤمنین علیه السـلام در وسط جنگ، وقتی یـارانش آب را در ظرفی تَرک دار برای او می آورنـد، می فرمایـد: آشامیـدن آب از ظرف ترک دار مکروه اسـت. (چـه بسـا ذرّات آلوده ای که لابه لای آن ترک باشد و آب را غیر بهداشتی کند.)

در وسط یکی از جنگ‌ها، بعضی افراد از ایشان می پرسند: نظر شما درباره فلانی و فلانی چیست؟ حضرت علیه السلام که می بینـد پاسخ این سؤال سبب فتنه و تفرقه می شود سؤال کننده را توبیخ می کند و اجازه نمی دهد امّتی که به وحدت کلمه نیاز دارنـد دستخوش تفرقـه شونـد؛ و بـاز می بینیـم بـه هنگـام جنـگ، شخصـی از علی علیه السـلام معنـای توحیـد را می پرسـد و رزمندگان از سؤال او ناراحت می شوند، حضرت علیه السلام می فرماید: جنگ ما برای توحید

است و سپس توحید را برای او معنا می کند.

به رزمندگان دستور می دهد آب آشامیدنی دشمن را مسموم نکنید؛ درختانشان را قطع و به فراریان تیراندازی نکنید؛ به زنان و کودکان و سالمندان کاری نداشته باشید. در کجای دنیا سراغ دارید که جنگ، سیاست، عبادت و اقتصاد اینگونه با مسائل اعتقادی، اجتماعی، اخلاقی، بهداشتی و عاطفی آمیخته باشد؟

در نظام اسلامی رابطه میان مردم و رهبر الهی رابطه صلوات و درود است. به مردم فرمان می دهد که به پیامبرشان درود فرستند:

«یَا أَیُّهَا الَّذینَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَیْهِ وَ سَلِّمُوا تَسْلیماً(۱)»

«ای کسانی که ایمان آورده اید، بر او (پیامبر) درود فرستید و سلام گویید و کاملاً تسلیم (فرمان او) باشید»

و به پیامبر صلی الله علیه و آله نیز دستور می دهد به پرداخت کنندگان زکات صلوات و درود فرستد:

«خُذْ مِنْ أَمْوالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَ تُزَكِّیهِمْ بِها وَ صَلِّ عَلَیْهِمْ(۲)»

«از اموال آنها صدقه ای (بعنوان زکات) بگیر تا بوسیله آن، آنها را

۱- . سوره مبارکه احزاب، آیه ۵۶

۲- . سوره مبارکه توبه، آیه ۱۰۳

پاک سازی و پرورش دهی و (به هنگام گرفتن زکات) به آنها دعا کن»

در اسلام، روزهایی عید نامیده شده است که ضمن شادی و تبریک، رسیدگی به محرومان از طریق تقسیم گوشت قربانی در عید قربان و سیر کردن شکم گرسنگان در عید فطر از طریق زکات فطره مورد توجّه است.

جامعیّت اسلام تا آنجاست که حتّی خوردن و آشامیدن، هدفمند طرّاحی شده است؛ در کنار جمله «کُلُوا» که فرمانِ خوردن است:

یکجا می فرماید: «کُلُوا ... وَ لا تُسْرِفُوا»(۱) در خوردن زیاده روی نکنید؛

یکجا می فرماید: «کُلُوا ... وَ اشْکُرُوا»(۲) به خاطر خوردن از خداوند تشکّر کنید؛

یکجا می فرماید: «کُلُوا ... وَ اعْمَلُوا صالِحاً»(۳) با قدرتی که از غذا خوردن بدست می آورید کار نیک انجام دهید؛

یکجا می گوید: «کُلُوا ... وَ لا تَطْغَوْا فیهِ»(۴) از قدرتی که به وسیله غذا بدست آورده اید طغیان نکنید؛

۱- . سوره مبارکه اعراف، آیه ۳۱

۲- . سوره مبارکه بقره، آیه ۱۷۲

۳- . سوره مبارکه مؤمنون، آیه ۵۱

۴- . سوره مبارکه طه، آیه۸۱

یکجا می فرماید: «کُلُوا ... وَ لا تُسْرِفُوا»(۱) بخورید و حقّ آن را اداء کنید؛

و یکجا می فرماید: «فَکُلُوا ... وَ أَطْعِمُوا»(۲) بخورید و به دیگران نیز اطعام کنید؛

حتّی آنجا که به زنبور عسل الهام می کند شیره گل را بمکد، دستور می دهد که عسل بسازد؛ بنابراین، اسلام دین خوردن و خوابیدن نیست بلکه خوردن و خوراندن و کار نیک انجام دادن و طغیان و زیاده روی نکردن است و همه با هم در نظر گرفته شده است. در کدام مکتب به این جامعیّت توجّه شده است؟

۱- . سوره مبارکه انعام، آیه ۱۴۱

۲- . سوره مبارکه حج، آیه ۲۸

بخش اوّل: خمس از دیدگاه قرآن و روایات

اشاره

ص: ۲۱

الف) از دیدگاه قرآن کریم

اشاره

«وَ اعْلَمُوا أَنَّما غَنِمْتُمْ مِنْ شَیْ ءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَ لِلرَّسُولِ وَ لِذِی الْقُرْبی وَ الْیَتامی وَ الْمَساکِینِ وَ ابْنِ السَّبِیلِ إِنْ کُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ»(۱)

«بدانید هر گونه غنیمتی به دست آورید، خمس آن برای خدا، برای پیامبر و برای ذی القربی و یتیمان و مسکینان و واماندگان در راه (از آنها) است، اگر به خدا ایمان آورده اید»

خداوند در این آیه شریفه، به صراحت، حکم به وجوب خمس نموده است به ویژه ادامه آیه که می فرماید: «إِنْ کُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ» «اگر به خدا ایمان آورده اید»؛ مفهوم این فراز آن است که شرط داشتن ایمان، خمس دادن است و اگر کسی از پرداخت خمس خودداری کند و این فریضه بزرگ را انجام ندهد، به خدا ایمان ندارد. عبارت «إِنْ کُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ» اهمّیت و عظمت خمس را مضاعف می نماید.

۱- . سوره مبارکه انفال، آیه ۴۱

در هر صورت، آیه شریفه به روشنی بر وجوب خمس دلالت دارد و جای هیچ گونه شک و تردیدی در آن نیست. تنها یک نکته را باید بررسی کرد و آن نکته این است که آیا مراد از غنیمت، که در آیه «غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْ ءٍ» ذکر شده، غنایم جنگی است که در جنگ های صدر اسلام به دست مسلمانان می آمد، یا شامل همه غنایم است تا آنچه را هم که به واسطه کسب، تجارت، صنعت و کشاورزی به دست مؤمنین می آید شامل شود؟

اینجا محل اختلاف بین شیعه و اهل تسنّن است. علمای اهل تسنّن خمس را به غنایم و منافعی که در جنگ به دست رزمندگان بیاید اختصاص داده اند، ولی علما و مجتهدین شیعه، همگی معتقدند و فتوا داده اند که خمس به هر منفعتی که به دست مردم برسد، تعلّق گرفته و تنها به غنایم جنگی اختصاص ندارد. از این رو، لازم است در این مورد قدری تأمّل و بحث شود که شبهه ای دراذهان نماند.

معنای غنیمت در قرآن

در آیات بسیاری از قرآن مجید، کلمه «غنم» و مشتقات آن ذکر شده است. مفسّران متقدّم و متأخّر شیعه، بدون هیچ گونه تردید، این کلمه را به معنای مطلق فواید و همه بهره ها تفسیر کرده اند. برای نمونه، به چهار مورد از این آیات شریفه اشاره می نماییم:

ص: ۲۴

۱. «تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَياهِ الدُّنْيا فَعِنْدَ اللّهِ مَغانِمُ کَثیرَهٌ(۱)»

«شما آرزو دارید بهره ای از متاع ناچیز دنیا ببرید، در حالی که منافع و بهره های زیادی نزد خدا هست»

۲. «فَکُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلالاً طَیِّباً وَ اتَّقُوا اللّهَ(۲)»

«پس اکنون از هر چه منافع به دست آورید، بخورید حلال و گوارا باشد برای شما»

۳. «وَ مَغانِمَ کَثیرَهً یَأْخُذُونَها وَ کانَ اللّهُ عَزیزاً حَکیماً(۳)»

«و به بهره ها و منافع بسیاری خواهند رسید و خداوند بر همه امور مقتدر و داناست».

۴. «وَعَدَکُمُ اللّهُ مَغانِمَ کَثیرَهً تَأْخُذُونَها(۴)»

«خدا به شما وعده گرفتن منافع و بهره های فراوانی نموده است که شما به دست می آورید»

خوانندگان عزیز، همچنان که ملاحظه فرمودید آیات

۱- . سوره مبارکه نساء، آیه ۹۴

۲- . سوره مبارکه انفال، آیه ۶۹

۳- . سوره مبارکه فتح، آیه ۱۹

۴- . سوره مبارکه فتح، آیه ۲۰

شریفی که به عنوان نمونه ذکر گردید آیاتی است که در آنها کلمه های گرفته شده از «غنم» به نظر تمام مفسّران به معنای مطلق فواید و منافع تفسیر گردیده اند.

بنابراین، کلمه «غَنِمْتُمْ» که در آیه ۴۱ سوره مبارکه انفال آورده شده است به معنای کلیه منافع و بهره هایی است که به انسان ها می رسد و یکی از مصادیق آنها هم منافع و غنایم جنگی است.

ب) از دیدگاه روایات

اشاره

امامان معصوم علیهم السلام به عنوان راهبران الهی و منادیان هدایت، در قول و عمل خود، با استناد به آیه خمس و با تکیه بر مفهوم «غنیمت» در آیه شریفه، بر این امر مهمّ از فروع اعتقادی توجّه خاصّی نموده اند. آن بزرگواران، خمس را از انحصار به غنایم جنگی بیرون آورده و به دیگر دستاوردها از جمله سود کسب ها تعمیم داده اند.

ائمّه علیهم السلام خمس را به عنوان حقّ ولایت و امامت از مردم گرفته و هزینه کردن آن را نیز خود به عهده داشتند و حتّی در زمانی که در تقیّه به سر می بردند، برای این امر نماینده و وکیل تعیین و معرفی می نمودند که ان شاءالله در فصل هفتم، همه نمایندگان و وکلای آن بزرگواران را به طور مفصّل معرفی خواهیم نمود.

این مسؤولیّت، پس از هر امام علیه السلام، به امام علیه السلام بعد منتقل می گردید و نمایندگان، وجوهات خمسی را که در اختیار داشتند

ص: ۲۶

به امـام علیه السـلام بعـدی می پرداختنـد که نمونه هـای زیـادی در کتب تاریـخ و رجال مضـبوط است. از جمله آنها، داسـتان ابوالادیان است که نماینده امام حسن عسـگری علیه السلام بود و بعد از شهادت آن حضرت علیه السلام به سامرا آمد و بعد از تحقیقـات زیـادی خـدمت حضـرت ولی عصـر عجل الله تعالی فرجه الشـریف رسـید و وجوه خمسـی را به دست مبارک ایشان رسانیـد. اکنون توجّه خواننـدگان عزیز را به چنـد روایت از آن بزرگواران علیهم السـلام درباره وجوب خمس و نقش حسّاس آن در جامعه اسلامی جلب می نماییم.

خمس در گفتار امامان معصوم علیهم السلام

۱. امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

«إِنَّ اللَّهَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَمَّا حَرَّمَ عَلَيْنَا الصَّدَقَهَ أَنْزَلَ لَنَا الْخُمُسَ فَالصَّدَقَهُ عَلَيْنَا حَرَامٌ وَ الْخُمُسُ لَنَا فَرِيضَهٌ وَ الْكَرَامَهُ لَنَا حَلَال»(۱)

همانا خـدایی که جز او خـدایی نیست، صدقه را بر ما خاندان حرام کرده و خمس را برای ما قرار داد و آن را بر ما واجب کرد و برای ما کرامت و حلال است.

۲. امام جعفر صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه «وَ اعْلَمُوا

ص: ۲۷

۱- . وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۴۸۳

أَنَّما غَنِمْتُمْ مِنْ شَیْ ءٍ »(۱) می فرماید:

«هِیَ وَ اللَّهِ الْإِفَادَهُ یَوْماً بِیَوْمٍ»(۲)

سوگند به خدا، آن، فایده ای است که روز به روز به دست مردم برسد.

۳. امام محمد باقر علیه السلام می فرماید:

«إِنَ لَنَا الْخُمُسَ فِی کِتَابِ اللَّهِ وَ لَنَا الْأَنْفَالَ»(۳)

همانا در قرآن برای ما خمس و انفال تعیین شده است.

۴. امام محمد باقر علیه السلام می فرماید:

«فَإِنَّ لَنَا خُمُسَهُ وَ لَا یَحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ یَشْتَرِیَ مِنَ الْخُمُسِ شَیْئاً حَتَّی یَصِلَ إِلَیْنَا حَقُّنَا»(۴)

خمس حق ماست و برای هیچ کس حلال نیست که از مال خمس نداده چیزی بخرد، تا آن که پیش از آن، حق ما را بپردازد.

۵. امام محمد باقر علیه السلام فرمود:

«مَنِ اشْتَرَی شَیْئاً مِنَ الْخُمُسِ لَمْ یَعْذِرْهُ اللَّهُ اشْتَرَی مَا

۱- . سوره مبارکه انفال، آیه ۴۱

۲- . وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۵۴۶

۳- . وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۵۴۹

۴- . کافی، ج ۱، ص ۵۴۵

لَا یَحِلُ لَهُ»(۱)

کسی که از مالی که خمس آن را پرداخت ننموده چیزی بخرد، خداوند عذر او را نمی پذیرد؛ چرا که چیزی را خریده که بر او حلال نبوده است.

۶. عبدالله بن سنان از امام جعفر صادق علیه السلام روایت کرده که فرمودند:

«عَلَی کُلِّ امْرِئٍ غَنِمَ أَوِ اکْتَسَبَ الْخُمُسُ مِمَّا أَصَابَ»(۲)

بر هر فردی که غنیمتی به دست آورد یا کسبی کند، واجب است خمس فایده ای که به دست آورده بپردازد.

۷. امام علی النقی علیه السلام فرمودند:

«وَ اللَّهِ لَیَسْأَلَنَّهُمُ اللَّهُ یَوْمَ الْقِیَامَهِ عَنْ ذَلِکَ سُؤَالًا حَثِیثاً»(۳)

به خدا قسم که خداوند متعال از کسانی که خمس نمی دهند سؤال سخت و دشواری می نماید.

۸. در روایتی از ابوعلی بن راشد وکیل حضرت هادی علیه السلام آمده که می گوید:

۱- . وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۴۸۴

۲- . وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۵۰۳

۳- . وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۵۳۸

«قُلْتُ لَهُ: أَمَرْتَنِی بِالْقِیَامِ بِأَمْرِکَ وَ أَخْذِ حَقِّکَ فَأَعْلَمْتُ مَوَالِیَکَ بِذَلِکَ؛ فَقَالَ لِی بَعْضُهُمْ: وَ أَیُّ شَیْ ءٍ حَقُّهُ؟ فَلَمْ أَدْرِ مَا أُجِیبُهُ. فَقَالَ: یَجِبُ عَلَیْهِمُ الْخُمُسُ»(۱)

به حضرت عرض کردم: به من امر فرمودید که حقّ شما را از مردم بگیرم. من هم پیام شما را به آنها رساندم. آنها از من پرسیدند: که حق امام علیه السلام چیست؟ نمی دانستم چه بگویم. حضرت علیه السلام فرمودند: خمس بر آنها واجب است.

۹. سکونی از امام صادق علیه السلام نقل می کند که فرمود:

شخصی به خدمت امیرالمؤمنین علیه السلام رسید و عرض کرد: مالی را کسب کرده ام امّا به حلال و حرام آن توجه نداشتم. حال قصد توبه دارم امّا حلال و حرام آن برای من مشخّص نیست و مقدار اختلاط آن را نمی دانم. پس حضرت علیه السلام فرمود:

«تَصَدَّقْ بِخُمُسِ مَالِکَ فَإِنَ اللَّهَ رَضِیَ مِنَ الْأَشْیَاءِ بِالْخُمُسِ وَ سَائِرُ الْمَالِ لَکَ حَلَالٌ»(۲)

خمس مال خود را بپرداز. به یقین خداوند با دادن خمس راضی می شود و بقیه آن مال برای تو حلال است.

۱۰. عمران بن خمس می گوید: آیه خمس را در محضر امام موسی بن جعفر علیهما السلام خواندم. امام علیه السلام فرمود:

۱- . وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۵۰۰

۲- . وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۵۰۶

«مَا کَانَ لِلَّهِ فَهُوَ لِرَسُولِهِ وَ مَا کَانَ لِرَسُولِهِ فَهُوَ لَنَا»(۱)

آنچه برای خداست، از آن پیامبر صلی الله علیه و آله است و آنچه برای پیامبر صلی الله علیه و آله است برای ما هم هست.

سپس فرمود:

«وَ اللَّهِ لَقَدْ یَسَّرَ اللَّهُ عَلَی الْمُؤْمِنِینَ أَرْزَاقَهُمْ بِخَمْسَهِ دَرَاهِمَ جَعَلُوا لِرَبِّهِمْ وَاحِداً وَ أَکَلُوا أَرْبَعَهً أَحِلَّاءَ»

سوگند به خدا، خداوند روزیِ مؤمنان را در پنج درهم مقرر داشته است که یکی را برای پروردگارشان قرار دهند و چهار درهم را خود استفاده کنند.

۱۱. گروهی از شیعیان خراسان به حضور امام رضا علیه السلام رسیده و از ایشان خواستند که خمس را بر آنان حلال بفرماید. امام علیه السلام در پاسخ فرمود:

«مَا أَمْحَلَ هَذَا، تَمْحَضُونَّا بِالْمَوَدَّهِ بِأَلْسِنَتِکُمْ وَ تَزْوُونَ عَنَّا حَقّاً جَعَلَهُ اللَّهُ لَنَا وَ جَعَلَنَا لَهُ وَ هُوَ الْخُمُسُ لَا نَجْعَلُ لَا نَجْعَلُ لَا نَجْعَلُ لِأَحَدٍ مِنْکُمْ فِی حِلٍّ»(۲)

این خواسته شما چه رنج آور است. در دوستی با ما تنها به زبانتان بسنده می کنید و حقّی که خداوند برای ما قرار داده است

۱- . وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۴۸۴

۲- . کافی، ج ۱، ص ۵۴۸

و ما نیز برای آن هستیم، از ما دریغ می دارید و آن، خمس است.

بر هیچ کس از شما خمس را حلال نمی کنم

ادای خمس و دیگر وجوهات، جهاد در راه خداست

حضرت علی علیه السلام در بستر شهادت و لحظات آخر عمر شریف خود، فرمودند:

«وَ اللَّهَ اللَّهَ فِی الْجِهَادِ بِأَمْوَالِکُمْ وَ أَنْفُسِکُمْ وَ أَلْسِنَتِکُمْ فِی سَبِیلِ اللَّهِ»(۱)

خدا را، خدا را، در [امر مهم] جهاد در راه خدا، به وسیله مال و ثروت خود و به وسیله جان خود و به وسیله زبان خود [در نظر داشته باشید].

نکته مهم این است که امیرالمؤمنین علیه السلام این سخن را در آخرین لحظات عمر، که حالشان وخیم بود و از اثر زهر، توان سخن گفتن نداشتند، فرمودند. حضرت علیه السلام در چنین حالتی لب به سخن گشوده و مسائل بسیاری را به فرزندان خود سفارش کردند که از جمله آنها سفارش به جهاد و از خود گذشتگی در راه خداست.

اهمّیت کلام حضرت علی علیه السلام زمانی مشخّص می شود که بدانیم سخن گفتن در چنین حالت و شرایطی، با حالات دیگر تفاوت بسیاری داشته و سخت و دشوار است.

۱- . نهج البلاغه (صبحی صالح)، ص ۴۲۲

دوّم آنکه، امیر مؤمنان علیه السلام درباره سفارش به بذل و بخشش، آن را به جهاد تعبیر نموده و دادن اموال در راه خدا را همانند جهاد می داند که معلوم است جهاد از عبادات بسیار دشوار و طاقت فرساست.

نکته سوّم آنکه، در مقام شمارش اسباب جهاد در راه خدا، سه چیز را ذکر می کنند: «مال، جان و زبان» و جهاد با مال را مقدّم بر جهاد با جان می شمارند که این نکته نیز بسیارجالب ومهم است.

یک داستان جالب

در زمان سیّدالفقها، مرحوم آیه الله العظمی حاج سیّد محمد باقر شفتی صلی الله علیه و آله معروف به رشتی، بانی مسجد «سیّد» اصفهان، که از علما و مراجع بزرگ شیعه بودند، یکی از ثروتمندان اصفهان که از ارادتمندان سیّد هم بود، به خدمت معظّم له رسید و گفت: «من ثروتی فراوان دارم، ولی وجوهات آن را نپرداخته ام حتّی چندین بار تصمیم به پرداخت گرفته ام ولی شیطان مرا وسوسه و متزلزل می کند و موفّق به انجام وظیفه خود نمی گردیدم. درخواست می کنم که مرا راهنمایی کرده و از این گرفتاری نجات دهید». معظّم له فرمود: «من فردا به منزل شما می آیم؛ کلید گنجینه و صندوق خود را به من بدهید، من مشکل شما را حل خواهم کرد».

صبح فردای آن روز مرحوم آیه الله العظمی شفتی به منزل آن مرد تشریف برده و کلید گنجینه را از او گرفتند. سپس

دستور دادند که دست های او را هم ببندند و درب صندوق را باز کنند. پس از آن، پول ها را بیرون آورده و در مقابل چشمان صاحبش شمارش کردند و یک پنجم آن را کنار گذارده و مابقی آن را در صندوق گذاشتند و درب صندوق را بستند و کلید را به آن مرد بازگرداندند. آن شخص برخاست و دست آقا را بوسید و با چشمانی اشکبار گفت: «حضرت آیت الله! اگر این عمل را انجام نمی دادید، من به هیچ وجه نمی توانستم خود را راضی به این مبارزه با نفس کرده و بدهی خود را بپردازم. از شما تشکّر می کنم و تا آخر عمر دعاگوی شما هستم؛ مرا از جهنم نجات دادید».

سفر آن نیست که از مصر به بغداد روی

از سر جان سوی جانان، سفر مردان است

ظفر آن نیست که در معرکه غالب گردی

از سر نفس گذشتن، ظفر مردان است

ص: ۳۴

بخش دوّم: برکات پرداخت خمس و زیان های ناشی از نپرداختن آن

ص: ۳۵

همـان گـونه که عمـل کردن به دسـتورات اسـلام، موجب اجر و پاداشـی بزرگ در آخرت است، در دنیـا هم بـاعث رحمت و برکت در زندگانی انسان ها می شود و بارها ثابت گردیده که افراد متدیّن و متعهّد، کمتر گرفتار ورشکستگی، یا بدهکاری و بیچارگی خواهنـد شـد. اینجـانب که بیش از نیم قرن است در جـامعه بوده ام و بـا افراد مختلف و متنوع در ارتبـاط بوده ام، نه دیـده و نـه شـنیده ام کـه انسـان هـای متـدیّن و بـاتقوا دچـار آفـات و مشـکلات اقتصـادی، خسـارت در کسـب و تجـارت و ورشکستگی و خسارت مالی شوند؛ بلکه اغلب، گرفتاری هایی فراوان و مشکلات طاقت فرسا گریبان افرادی که مقیّد به حلال و حرام نبوده و تعهّدی به اسـلام ندارند را گرفته و موجبات آبروریزی و ذلّت آنان را فراهم نموده است که باید سرنوشت آنها برای مردم دیگر موجب عبرت، پند و اندرز باشد.

اکنون نظر شما خوانندگان عزیز را به چند آیه در این مورد جلب می نماییم:

«فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَ اتَّقَى * وَ صَدَّقَ بِالحُسْنىَ *

ص: ۳۷

فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى * وَ امّا مَن بَخِلَ وَ اسْتَغْنَى * وَ كَذَّبَ بِالحُسْنىَ * فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى * وَ مَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى»(۱)

«امّا آن که [حق خدا را] داد و پروا داشت، و [پاداش] نیکوتر را تصدیق کرد، به زودی راهِ آسانی پیش پای او خواهیم گذاشت و امّا آن که بخل ورزید و خود را بی نیاز دید، و [پاداش] نیکوتر را به دروغ گرفت، به زودی راهِ دشواری به او خواهیم نمود و چون هلاک شد، [دیگر] مالِ او به کارش نمی آید».

به گفته علامه طباطبایی صلی الله علیه و آله در تفسیر المیزان، «أَعْطَی» یعنی کسی که مال خود را انفاق کرد؛ خمس و زکات خود را پراخت کرد و با خلوص نیّت و اعتقاد کامل، ذمّه خود را بری نمود. پس به زودی آنها دچار گشایش زندگی می گردند و خداوند آنها را به سوی راحتی، آرامش و آسایش سیر خواهد داد و از حیات طیبه ای که در قرآن وعده داده است بهره مند خواهند شد و بدون مانع و مشکل به زندگی طیّبه مادّی به نحو احسن ادامه می دهند.

در نتیجه زندگی پاک و طیّبه ای که دارند، موفّق به انجام واجبات دیگر و عبادات و دستورات دینی خود می گردند و در دنیا و آخرت سعادتمند خواهند شد. در نتیجه، شامل دنیایی زیبا و پر برکت و آخرتی سعادتمند و منوّر و با روحانیّت

۱- . سوره مبارکه لیل، آیات ۵ الی ۱۱

خواهند شد؛ عاش سعیداً و مات سعیداً.

در مقابل، کسانی که نسبت به دادن حقوق خدا بخل ورزند، هنگامی که می میرند و بدن آنها را از بلندی وارد گودال قبر می نمایند، مال ها و ثروت های اندوخته آنان برای آنها فایده ای ندارد و نمی تواند برای آنها کاری کند و با هزاران حزن و اندوه و حسرت به خاک سپرده می شوند (فاعتبروا یا اولوا الالباب).

امام صادق علیه السلام در ذیل آیه شریفه «وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ(۱)» فرمود:

««وَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ» يَعْنِى لِخُمُسِكَ يَا مُحَمَّدُ «الَّذِينَ إِذَا اكْتالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ» أَىْ إِذَا سَارُوا إِلَى حُقُوقِهِمْ مِنَ الْغَنَائِمِ يَسْتَوْفُونَ «وَ إِذا كالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ» أَىْ إِذَا سَأَلُوهُمْ خُمُسَ آلِ مُحَمَّدٍ نَقَصُوهُمْ»

منظور از «وَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ» کسانی هستند که خمس تو را کم می دهند یا محمّد صلی الله علیه و آله، «الَّذِينَ إِذَا اكْتالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ» یعنی وقتی حقوق خود را از غنائم می خواهند کامل می گیرند، «وَ إِذا كالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ» یعنی وقتی خمس آل محمّد علیهم السلام را از آنها بخواهند کم می دهند.

۱-. سوره مبارکه مطفّفین، آیه ۱

امام جعفر صادق علیه السلام کفر را بر پنج دسته تقسیم می کنند و سپس می فرمایند:

«وَ الْوَجْهُ الرَّابِعُ مِنَ الْکُفْرِ تَرْکُ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ»(۱)

دسته چهارم کسانی هستند که آنچه خدا واجب فرموده، ترک کنند

و چون یکی از واجبات اسلام خمس است لذا ترک آن موجب کفر می شود.

لازم به ذکر است که ترک کنندگان واجبات دو دسته هستند:

دسته اول، کسانی هستند که منکر آن باشند و حکم خدا را مسخره کنند و بگویند من قبول ندارم و اینها همه حرف است ... و حکم خدا و دستور ضروری دین را استهزا نمایند. چنان که در حدیث آمده است، این دسته کافر هستند.

دسته دوم، کسانی هستند که به این مسائل معتقد هستند ولی در مقام عمل، سستی نموده و انجام آن را ترک می کنند. این دسته فاسق و گناهکارند ولی کافر نیستند.

بنابراین، باید حدیث را توجیه کرد. آنچه مسلم است، انسان هایی که ادعای اسلام می کنند و به قول معروف، مسلمانان شعاری و شناسنامه ای هستند ولی در مقام عمل پایبندی و تعهّدی ندارند و دستور خدا و وظیفه دینی خود را اجرا نمی

۱- . کافی، ج ۴، ص ۱۵۱

کنند قطعاً گرفتار خواهند شد و در روز قیامت مورد سؤال قرار می گیرند و بازجویی می شوند:

«وَ قِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْؤُلُونَ»(۱)

«آنها را نگهدارید که باید بازپرسی شوند»

البتّه آنهـا در دنیـا هم به وِزر و وبـال عمـل گرفتـار می شونـد و آثـار گناه و نکبت معصـیت خـدا و سـرپیچی از اعمال واجب، گریبـان آنـان را می گیرد و بـه مصـداق آیه شـریفه «وَ مَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِکْری فَإِنَّ لَهُ مَعِیشَهً ضَـنْکاً»(۲) بـه نکبت و ذلّت دچـار خواهند شد.

۱- . سوره مبارکه صافّات، آیه ۲۴

۲- . سوره مبارکه طه، آیه ۱۲۴ (و هر کس از یاد من روی گردان شود، زندگی (سخت و) تنگی خواهد داشت و روز قیامت، او را نابینا محشور می کنیم)

بخش سوّم: آثار عدم پرداخت خمس و سایر حقوق مالی

ص: ۴۳

آثاری بر عـدم پرداخت خمس و دیگر حقوق مالی که خداونـد متعال بر عهـده انسان قرار داده است، بار می شود که به برخی از آنها اشاره می کنیم:

● عـدم جواز تصـرّف در مالی که خمس آن داده نشـده است: تا انسان خمس مال را ندهـد، نمی توانـد در آن تصـرّف کند؛ یعنی غذایی که در آن خمس باشد، نمی تواند بخورد و با پولی که خمس آن را نداده، نمی تواند چیزی بخرد.

اگر با پولی که خمس آن را نداده است، خانه بخرد، تصرّف او در آن خانه حرام و نماز خواندن در آن نیز باطل است.

● بطلان معامله به مقـداری که خمس نـداده است: اگر با پول خمس نـداده خریـد و فروش کنـد، یک پنجم آن معامله باطل است.

● بطلان برخی از عبـادات: همـان طور که می دانیم بسـیاری از عبـادات نیاز به مکان مباح، لباس مباح، فضای مباح، امکانات مبـاح و... دارد؛ مثلاًـ نمـاز در مکـان غصبی، لبـاس غصبی، فضـای غصبی و... باطل است. غسل با آب غصبی باطل است و... . تمام این موارد اگر با پولی که خمس آن داده نشده تهیّه شده باشد، حکم غصب دارد آن هم غصب حقّ ذریّه پیامبر صـلی الله علیه و آله و لذا

موجب بطلان آن است.

اینجاست که معنای جمله «پرداخت خمس زیر بنای صحّت برخی از عبادات قرار می گیرد» به خوبی روشن می شود.

● عدم حصول ملکیت: اگر چیزی را که خمس آن داده نشده، به کسی ببخشد، یک پنجم آن چیز مال او نمی شود.

● طغیان و سرکشی: افزایش ثروت، استفاده بی رویّه و غیر صحیح از آن و احساس بی نیازی فرد نسبت به دیگران و عدم وجود حسّ نوع دوستی این تصوّر نادرست را در فرد به وجود می آورد که در هر چیز از دیگران بی نیاز است. از این رو، در برابر دیگران سرکشی می کند. به علاوه، بی نیازی از انسان ها، به طور معمول تصور بی نیازی از خدا را نیز در پی خواهد داشت؛ اینجاست که ثروت، روح استکباری را پدید می آورد و فرد در برابر خدا هم سرکش و متکبّر و مغرور می شود، چنان که خداوند فرموده است:

«كَلّا إِنَّ الْانسَانَ لَيَطْغَى* أَن رَّءَاهُ اسْتَغْنَىَ»(۱)

«چنین نیست (که شما می پندارید) به یقین انسان طغیان می کند * از اینکه خود را بی نیاز ببیند»

بنابراین، ادای حقوق مالی وضع شده در دین مبین اسلام موجب تواضع و بندگی و در نهایت رستگاری فرد می گردد.

● جرأت پیدا کردن در حریم شکنی اسلام و احکام آن؛

۱- . سوره مبارکه علق، آیات ۶ و ۷

● فراهم کردن زمینه تعطیلی سایر احکام الهی در جامعه؛

● بازمانـدن از کمالات روحی: مـال بـا همه خوبی ها و فوایـدی که دارد گاهی مشـکل آفرین و فسادآور است. اگر انسان به بیمـاری مـال دوستی و دنیـا طلبی گرفتار شود و ثروت انـدوزی را هـدف قرار دهـد از کمالات روحی و اخلاقی باز می مانـد. انسان باید به مال به عنوان ابزار زندگی نگاه کند و بداند که مال برای انسان خلق شده است نه انسان برای مال.

● غفلت از یـاد خـدا: فلسـفه وجودی انسـان، بنـدگی خـدا و به یاد او زیسـتن است ولی مال دوستی و عـدم ادای حقوق مالی، انسان را از یاد خدا غافل می کند و چون طبیعت انسان به مال گرایش دارد در جمع و حفظ آن می کوشد. مشـغول شدن ذهن و دل به جمع آوری و افزودن مال و به همراه آن آرزوهای طولانی و حرص و طمع بی پایان، با عبادت و یاد خدا منافات دارد.

● کمیِ زاد و توشه برای آخرت: کسـی که فقط برای دنیا و انباشـتن ثروت کار می کند در آخرت دستش خالی است و عمل خیرش کمتر است. خداوند متعال در قرآن کریم فرموده است:

«قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ * لَعَلِّی أَعْمَلُ صَالِحًا فِیمَا تَرَکْتُ»(۱)

ص: ۴۷

۱- . سوره مبارکه مؤمنون، آیات ۹۹ و ۱۰۰

«می گوید: «پروردگار من، مرا بازگردانید * شاید در آنچه ترک کردم (و کوتاهی نمودم) عمل صالحی انجام دهم»

● ضربه به نظام اسلامی: عدم پایبندی ثروتمندان به حقوق افراد کم درآمد و فقیر جامعه موجب ضربه به ساختار نظام اسلامی و در نهایت سوء استفاده دشمنان می گردد که پیامدهای خطرناکی را به همراه خواهد داشت.

برادران و خواهران دینی، با توجه به این خطرات و ناراحتی هایی که از اثر نپرداختن خمس و وجوهات شرعیّه به انسان ها می رسد و ده ها پیامدهای ناگوار دیگر، بیایید با شیطان و نفس امّاره و وسوسه های انسان های شیطان صفت و سم پاشی های مخالفان اسلام مبارزه کرده و هرچه زودتر به خدمت مرجع تقلید خود شرفیاب گردید و ذمّه خود را بری کنید و حقوق خدا و نیازمندان را ادا فرمایید و بدین وسیله موجبات سعادت خود و برکت ثروت خود را فراهم آورده و بار سنگینی از دوش نیازمندان بردارید.

● دچار شدن به فقر و بیچارگی و ورشکستگی در دنیا:

«وَ امّا مَن بَخِلَ وَ اسْتَغْنَی * وَ کَذَّبَ بِالحُسْنیَ * فَسَنُیَسِّرُهُ لِلْعُسْرَی»(۱)

«امّا کسی که بخل ورزد و (از این راه) بی نیازی طلبد * و پاداش نیک (الهی) را انکار کند * بزودی او را در مسیر دشواری قرار می دهیم»

ص: ۴۸

۱- . سوره مبارکه لیل، آیات ۸ الی ۱۰

«وَ مَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِی فَإِنَّ لَهُ مَعِیشَهً ضَنْكاً»(۱)

«و هر كس از یاد من روی گردان شود، زندگی (سخت و) تنگی خواهد داشت و روز قیامت، او را نابینا محشور می كنیم»

۱- . سوره مباركه طه، آیه ۱۲۴

بخش چهارم: استفتاءات مربوط به خمس و مسائل مرتبط با آن

اشاره

ص: ۵۱

فصل اوّل: «محاسبه، زمان و شرایط پرداخت خمس»

س۱: راه محاسبه خمس را ذکر نمایید؟

ج: تمام افرادی که به نوعی درآمد کسب دارند باید برای خود حساب سال خمسی داشته باشند؛ به این صورت که وقتی از دریافت اولین درآمد یک سال گذشت، آن روز را سررسید سال خمسی خود قرار دهند؛ فلذا هر چه از مؤنه که مورد استفاده قرار می گیرد و عین آن از بین می رود (مواد خوراکی و شوینده، وسایل تحصیلی مصرفی و...) چنانچه تا آخر سال خمسی زیاد بیاید و ارزش مالی داشته باشد، واجب است که خمس آنها را (یک پنجم) پرداخت نماید و امّا چیزهایی که مورد نیاز انسان بوده و با استفاده آنها عین باقی خواهد بود (وسایل زندگی، وسیله نقلیه و...) حتی اگر سال هم بر آنها بگذرد، خمس به آنها تعلّق نمی گیرد به شرط اینکه قبلاً به پول آن خمس تعلّق نگرفته باشد و اصطلاحاً با پول خمس نداده آن را نخریده باشد.

برای مثال، کارمندی که پایان شهریور سال ۱۳۹۰، اولین حقوق خود را دریافت می کند، سررسید سال خمسی او پایان شهریور سال ۱۳۹۱ می باشد. حال در این تاریخ باید یک پنجم

از اجناسی که خمس به آنها تعلّق می گیرد و نیز یک پنجم از پول نقدی را که در دست دارد بابت خمس بپردازد.

س۲: ملاک در تعیین سررسید سال خمسی چه تاریخی است؟ شمسی یا قمری؟

ج: تفاوتی میان آن دو نیست و هر دو کفایت می کند.

س۳: آیا تغییر حساب سال خمسی جایز است؟

ج: جلو انداختن حساب سال به هر اندازه اشکال ندارد امّا تأخیر آن جز با اجازه حاکم شرع جایز نیست.

س۴: در چه صورت بر انسان واجب است حساب سال داشته باشد؟ و آیا حتّی اگر درآمد انسان کمتر از مخارج سالش باشد باز حساب سال واجب است؟

ج: حساب سال لازم است زیرا در خانه بعضی از خوراکیها است که سال خمسی به آن تعلّق می گیرد. باید در نظر داشت که داشتن حساب سال خمسی به این معنا نیست که هر سال، خمس بر عهده او می آید بلکه داشتن حساب سال خمسی باعث تنظیم در حسابرسی اموال او می شود.

س۵: آیا منظور از گذشتن سال بر اموال منقول و غیر منقول، فرا رسیدن سال خمسی است یا گذشتن ۱۲ ماه بر این اموال که به صورت جداگانه برای هر مورد باید محاسبه گردد؟

ج: ملاک گذشت سال خمسی شخص می باشد.

س۶: آیا شخص می تواند خودش خمس اموال را محاسبه کرده و آنچه بر او واجب است را به مرجع تقلید و یا نمایندگان ایشان بدهد؟

ج: اگر به مسایل آن آگاه باشد اشکال ندارد.

س۷: قیمت اموال مشمول خمس بر چه مبنای زمانی باید محاسبه گردد؟ ملاک، زمان خرید است یا زمانی که مورد محاسبه قرار می گیرد؟

ج: باید به قیمت روز محاسبه شود؛ البته در سرمایه ای که نمی خواهد آن را بفروشد می تواند با اجازه حاکم شرع (مرجع خود) به قیمت خرید محاسبه کند ولی بعد از آنکه سرمایه را فروخت باید مابه‌التّفاوت را محاسبه کرده و خمس آنرا پرداخت کند.

س۸: آیا اضافه بر درآمد سال، شامل مال یا مبلغی که یک روز یا یک هفته قبل از سال به دست انسان می رسد هم می شود یا اینکه باید یک سال از آن بگذرد؟

ج: از سال خمسی هر چه زیاد بیاید گر چه یک روز قبل رسیده باشد باید تخمیس گردد.

س۹: اگر کسی محاسبه خمسش غلط بوده و تاکنون نمی دانسته و حال پی به این موضوع برده است در مافات بریء الذّمه است؟

ج: باید با مجتهد مصالحه شود.

س۱۰: شخصی دو سه سالی است که سر سال خمسی

اش به هم خورده است حال باید از ابتدا تخمیس کند یا وظیفه دیگری دارد؟

ج: باید با حاکم شرع مصالحه کند.

س۱۱: کسی که چندین سال است درآمد کسب دارد ولی تا به حال خمس نداده است و اکنون می خواهد خودش محاسبه کند و خمس اموال خود را بپردازد باید به چه شکل عمل نماید؟

ج: اگر از درآمد خود، چیزی را که به آن احتیاج ندارد خریده است و یک سال از خرید آن گذشته باشد باید خمس آن را بدهد امّا اگر اثاث خانه و چیزهای دیگری که به آنها نیاز دارد مطابق شأن خود خریده است در این صورت، چنانچه بداند آنها را در بین سالی خریده که در آن سال فایده برده است لازم نیست خمس آن را بدهد و اگر نداند که در بین سال یا بعد از تمام شدن سال بوده، بنابر احتیاط واجب باید با حاکم شرع (مجتهد جامع الشرایط) یا نماینده او مصالحه کند.

س۱۲: شخصی در وسط سال خمسی به مسجدی کمک می کند آیا این جزو مؤونه حساب می شود؟

ج: آری، جزو مؤونه است.

س۱۳: آیا هزینه سیگار کشیدن جزو مؤونه شرعی است که نیاز به اخراج خمس نداشته باشد؟

ج: استعمال سیگار کراهت شدید دارد و اگر عرفاً از مؤونه زندگی محسوب می شود نیاز به اخراج خمس ندارد و هر

مقدار از آن زیاد بیاید خمس دارد.

س۱۴: چنانچه ماشین و خانه فروخته شده تا آخر سال مصرف مؤونه نشود آیا به آن خمس تعلّق می گیرد؟

ج: آری، خمس آنرا باید بدهد.

س۱۵: چنانچه شخصی سر سال، خمس پولش را داده است آیا می تواند آن را پس انداز کند و برای مخارج زندگی از درآمد سال آینده هزینه نماید؟ آیا به آن مقدار از پس انداز، خمس مجدّد تعلّق می گیرد؟

ج: آری جایز است و به مقدار پس انداز شده خمس مجدّد تعلّق نمی گیرد.

س۱۶: کسی که مقداری از نیازهای زندگی خود را به صورت اقساط بلند مدت (مثلاً ۳ ساله) تهیّه کرده است سر سال خمسی محاسبه اموالش چگونه است؟

ج: اقساطی را که تا سر سال خمسی می پردازد جزو مخارج آن سال شمرده شده و خمس ندارد.

س۱۷: کسی که برای نیازهای زندگی مبلغی قرض کرده و در همان راه مصرف نموده است آیا می تواند سر سال مبلغ بدهی را از درآمد سال کم کند؟

ج: اگر تمام بدهی را در همان سال بپردازد از درآمد همان سال کم می شود و خمس ندارد اما اگر بخشی از قرض خود را در سالهای بعد می پردازد به هر مقدار که در همان سال بابت قرض از درآمد خود می دهد کسر شده و خمس ندارد و مابقی

درآمد خمس دارد.

س۱۸: اگر مال مخمّس با مال غیر مخمّس در یک حساب بانکی جمع شود آیا می توانیم برای مخارج زندگی نیّت کنیم مال غیر مخمّس کسر شود؟

ج: اشکال دارد؛ البته اگر مال مخمّس و غیر مخمّس در دو حساب جداگانه باشند و عملاً از حساب غیر مخمّس برداشت کند مانعی ندارد.

س۱۹: چنانچه انسان، جنسی که به آن خمس تعلّق گرفته را بفروشد آیا می تواند در پول آن تصرّف کند؟ وظیفه چیست؟

ج: معامله یک پنجم جنس، فضولی بوده و نیاز به اجازه حاکم شرع (مجتهد جامع الشّرایط) دارد. اگر آن را امضا کرد، خریدار باید خمس جنس را به حاکم شرع بدهد و به مقدار آن، از فروشنده پس بگیرد.

س۲۰: آیا در پرداخت خمس، قصد قربت شرط است؟

ج: آری، قصد قربت شرط است.

س۲۱: آیا تعیین سال خمسی بر جوانان مجرّدی که با پدر و مادر زندگی می کنند، واجب است؟

ج: اگر جوان مجرّد درآمد شخصی داشته باشد بر او واجب است که سال خمسی داشته باشد و درآمد سالانه خود را محاسبه کند تا اگر چیزی از درآمد او تا پایان سال، زیاد آمد خمس آن را بپردازد.

س۲۲: فقیری که درآمـد او کمتر از مخارجش باشد و در عین حال، سـر سال مقداری پول و مواد غذایی زیاد می آورد باز هم واجب است حساب سال داشته باشد؟

ج: داشـتن حساب سال واجب است و اگر درآمـد او تا یک سال در نیازهای زندگی مصـرف نشود و سـر سال زیاد بیاید، باید خمس آن را بدهد.

س۲۳: کسانی که چند شغل دارند آیا می توانند برای هر کدام، حساب سال جداگانه ای قرار دهند؟

ج: مانعی ندارد.

س۲۴: کسـی که درآمد و کسبی ندارد امّا در طول سال به طور اتّفاقی معامله ای می کند، باید از چه زمانی سال خمسی داشته باشد؟

ج: آغـاز سـال خمسـی برای کسـی که شـغلی نـدارد و اتّفاقا معامله ای می کنـد و سودی می برد از هنگام فایـده بردن است و چنانچه از مخارج سال زیاد بیاید باید خمس آن را بپردازد.

س۲۵: در اخراج خمس اموال صبی، اخراج قبل از بلوغ است یا بعـد از بلوغ؟ در صورتی که اخراج بعد از بلوغ است باید یک سال از بلوغ بگذرد یا خیر؟

ج: ولیّ یـا خود فرزنـد (در صورت ممیز بودن) می تواننـد قبل از بلوغ خمس را پرداخت کننـد و الّا فرزنـد به محض بلوغ باید خمس آن را پرداخت کند.

ص: ۵۹

فصل دوّم: «خمس درآمد و حقوق»

س۲۶: با توجه به اینکه بنـده کارمند دولت هسـتم و هر ماه حقوقم را به حساب جاری ام در بانک واریز می کنند، دو روز قبل از سررسـید سال خمسی، حقوقم را به حساب واریز کرده اند و بنده از آن بی اطلاع بوده ام تا اینکه ده روز بعد از سال خمسی با خبر شدم و اگر می دانستم آن را برای نیازهای زندگی مصرف می کردم، با این حال آیا به آن خمس تعلّق می گیرد؟

ج: جزو درآمد سال خمسی بعدی است اگرچه احتیاطا با مجتهد خود مصالحه کند.

س۲۷: در صورتی که حقوق کارمنـدان و یـا کارگران واریز شـده باشـد امّا امکان دریافت آن بنا به دلایلی (از جمله نقص در سیستم بانکی) وجود نداشته باشد تا اینکه سررسید سال خمسی فرا رسیده باشد آیا باز هم خمس به آن تعلّق می گیرد؟

ج: اگر تا قبل از رسـیدن سال خمسی آن را دریافت کند ولی نتواند استفاده کند متعلّق خمس نمی باشد و اگر بعد از آن باشد جزو درآمد همان سال است.

ص: ۶۰

س۲۸: شخصی اول مهرماه کارمند دولت شده و دیماه حقوق او را داده اند، خمس سال این شخص اول مهر است یا دیماه؟

ج: می تواند زمان دریافت حقوق را اول سال خمسی خود قرار بدهد.

س۲۹: حکم خمس دستمزد متوّلی یک مکان که به جهت انجام امور آن مکان، بعد از سال خمسیش یکجا به او داده می شود، چگونه است؟

ج: از درآمد سالی است که به او داده می شود که اگر تا آخر آن سال صرف در مؤونه کرد، خمس ندارد.

س۳۰: آیا به پولی که در مدّت تحصیل به عنوان کمک هزینه دریافت می شود خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر صرف در هزینه شود خمس ندارد امّا اگر همه یا مقداری از آن را نگه دارد تا سر سال خمسی برسد، خمس دارد.

س۳۱: آیا به حقوق بازنشستگی، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر از درآمد سال زیاد بیاید به مقدار مازاد آن خمس تعلّق می گیرد.

س۳۲: آیا به پول باز خرید خدمت، خمس تعلّق می گیرد؟ بعد از گذشت سال چگونه است؟

ج: اگر صرف در هزینه متعارف زندگی شود خمس ندارد امّا اگر پس انداز و یا سرمایه گذاری شود تا سر سال خمسی

برسد خمس دارد.

س۳۳: آیا خمس حقوقی که از سال قبل به تعویق افتاده و در سال جاری پرداخت شده، باید فوراً پرداخت شود؟

ج: خیر، حقوق معوّقه جزو درآمد سال دریافت آن پول محسوب می شود و چنانچه تا سر سال خمسی زیاد بیاید، خمس دارد.

س۳۴: زنی که برای خود کسبی دارد لکن مخارج زندگی اش را شوهرش می دهد آیا به درآمد این زن، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: آری، باید خمس آن را بدهد ولی اگر مقداری از آن را در نیازهای زندگی خرج کرده باشد، تنها باید خمس باقی مانده را بدهد.

س۳۵: آیا به اموال خانمی که شوهر مخارج او را می دهد و درآمدهای خود اعم از حقوق یا کسب را جمع می کند خمس تعلّق می گیرد؟

ج: بله، آنچه را پس انداز کند مشمول خمس می شود.

س۳۶: آیا به خانمهایی که حقوق خود را صرف در مخارج خانواده می نمایند خمس تعلّق می گیرد؟

ج: با فرض اینکه صرف در مخارج خانه می نمایند خمس ندارد مگر آنچه در آخر سال باقی بماند که خمس آن واجب است.

س۳۷: در چه صورت بر کارمندان حقوق بگیر خمس واجب می گردد؟

ج: در صورتی که حقوق آنها بیش از مؤونه سال باشد، خمس بر آن تعلّق می گیرد.

س۳۸: شخصی هر ماه حقوق می گیرد و آن را صرف در مؤونه می کند و هیچ وقت پس انداز ندارد که سال برآن بگذرد. با این وضع، آیا واجب است برای خمس اموالش سال قرار دهد؟

ج: تعیین سال خمسی بر همه لازم است حتی فرد مذکور، و چه بسا در سر سال خمسی، اموالی مثل خوراکی زیاد بیاید که متعلق خمس است.

س۳۹: مبلغی را ماهانه از حساب کارمند تحت عنوان پس انداز کم می کنند و در وقت بازنشستگی با مبلغی اضافه به او می پردازند، خمس آن بلافاصله لازم است یاخیر؟

ج: آنچه به عنوان پس انداز با اجازه کارمند، از حساب او کم می کنند چنانچه صرف در هزینه های زندگی شود خمس ندارد اما اگر پس انداز شود و یا سرمایه گذاری کند خمس دارد.

س۴۰: ادارات در موقع بازنشستگی مبلغی را تحت عنوان پاداش سنوات خدمت به کارمندان می پردازند، آیا خمس آن را بلافاصله باید بپردازند؟

ج: وجوهی که به ایشـان داده می شود جزء درآمـد سـال دریـافت است و پرداخت آن بلافاصـله لازم نیست و اگر تا سـر سال خمسی چیزی بافی بماند باید خمس داده شود.

س۴۱: پولی را که ماهانه پس از فوت کارمند به خانواده او می پردازند مشمول خمس می شود یا خیر؟

ج: پرداخت خمس آن پس از رسیدن سال مالی واجب است.

س۴۲: آیا به مبالغی که شخص بیمه شده در طول چندین سال به شرکت بیمه می دهد و بعدا با تدریج به عنوان حقوق ماهیانه به وی پرداخت می شود خمس تعلّق می گیرد؟

ج: خمس تعلّق نمی گیرد مگر چیزی از هزینه سال او اضافه بماند.

س۴۳: کسی که درآمد او تا سر سال دیگر نمی ماند آیا سر سال خمس بر او واجب است؟

ج: اگر تا سر سال خمسی مالی به عنوان پس انداز و یا باقیمانده پول برای او نماند خمس ندارد.

س۴۴: اگر از منفعت کسب پیش از دادن خمس، اثـاثیه ای برای منزل بخرد چنـانچه در بین سال احتیاجش از آن برطرف شود یا اینکه زیور آلات زنانه اگر در بین سال وقت زینت کردن زنها به آنها بگـذرد آیا باید خمس آن را بدهد و بر فرض وجوب آیا بلافاصله

ص: ۶۴

باید تخمس گردد یا بعد از گذشت سال رفع نیاز؟

ج: اگر عرفا صـدق سـرمایه کنـد خمس دارد و الا خمس آن مسـتحب است و در صورتیکه صدق سـرمایه کند بلافاصـله باید تخمیس شود.

فصل سوّم: «خمس سرمایه و ابزار»

س۴۵: آیا به پولی که در بانک سپرده گذاری شده و از درآمد آن (سود) ارتزاق می شود، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: هر مقدار از سود که تا سررسید سال خمسی صرف در مؤونه نشده است خمس دارد.

س۴۶: آیا خمس حداقل سرمایه مورد نیاز، که با دادن خمس نتواند با بقیّه آن کار کند، واجب است؟

ج: خمس دارد ولی می تواند دستگردان کند و به مرور در سال بپردازد.

س۴۷: شخصی بعد از بازنشستگی از اداره مربوطه، مبلغی به عنوان پاداش گرفته است، با توجه به اینکه شغلی ندارد اگر این پول را سرمایه زندگی خود قرار دهد آیا این پول مشمول خمس است یا خیر؟

ج: چنانچه استفاده نکند تا به سر سال خمسی برسد، خمس دارد.

ص: ۶۶

س۴۸: آیا سهامی که از سازمان بورس خریداری می کنیم، مشمول خمس می شود؟

ج: سر سال باید خمس آن را بدهید چون حکم سرمایه را دارد.

س۴۹: چنانچه پول سپرده سرمایه گذاری از راه هدیه، جایزه و مانند آن به دست آمده باشد، حکم آن به چه صورت است؟

ج: خمس دارد.

س۵۰: کسی که با سختی سرمایه ای را تهیّه کرده است که اگر بخواهد خمس آن را بدهد با بقیّه آن نمی تواند کاری را شروع نماید و با آن می خواهد امرار معاش کند، آیا باید خمس این سرمایه را بدهد؟

ج: چنانچه با پرداخت خمس آن نمی تواند امرار معاش کند باید از حاکم شرع یعنی مجتهد جامع الشّرایط اجازه بگیرد.

س۵۱: خمس سرمایه (زمین، مغازه، ماشین و...) را داده ام. پس از چند سال، قیمت آن افزایش پیدا کرده است آیا به قیمت افزوده، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: آری، خمس دارد.

س۵۲: اگر ابزار کسب و کار انسان مثل لوازم پزشکی و غیره با پول مخمّس تهیّه شده باشد آیا لازم است پایان هر سال، ترقّی قیمت آن را تخمیس کند؟

ج: تا زمانی که از آن استفاده می کند و نفروخته است خمس ندارد.

س۵۳: آیا به شخصی که دارای حیوانات اهلی(گاو، گوسفند، شتر و...) می باشد خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر برای استفاده در مخارج معمول منزل نگه داری می کند خمس ندارد ولی اگر به عنوان سرمایه نگهداری می کند و از منافع آن بهره می برد باید خمس آن را بدهد.

س۵۴: اگر شریک من، خمس سهم سرمایه خود را ندهد، تکلیف من چیست؟ آیا ادامه شراکت با او جایز است؟

ج: هیچ کدام نمی توانید در آن تصرّف کنید و ادامه شرکت با او جایز نیست مگر آنکه از حاکم شرع اجازه بگیرید.

س۵۵: آیا به تلفن سیار (موبایل) خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر برای کارهای روزمرّه خریداری شده و به پول آن خمس تعلّق نگرفته باشد خمس ندارد امّا اگر برای کارهای تجاری و سرمایه خریداری کرده باشد خمس دارد.

س۵۶: آیا به مطب وکلینیک، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: چنانچه از درآمد کسب تهیّه شده باشد، خمس دارد.

س۵۷: آیا به وسایل کار دندانپزشکی خمس تعلّق می گیرد؟

ج: چنانچه از درآمد کسب تهیّه شده باشد، خمس دارد.

ص: ۶۸

س۵۸: کسی که مقداری از پول خود را به صورت مضاربه سرمایه گذاری کرده است اگر سال بر این پول که اصل سرمایه است بگذرد و همچنان با آن معامله کند آیا خمس دارد؟

ج: خمس دارد.

س۵۹: آیا سهام عدالت که از طرف دولت واگذار شده، خمس دارد؟

ج: هر مقدار از آن که قابل خرید و فروش باشد و در مقابل آن بدهی آن را نپردازید مشمول خمس می گردد.

س۶۰: بعضی از سهام را کارخانجات به مبلغی به پرسنل واگذار می کنند ولی این سهام قابل خرید و فروش به غیر نیست. آیا باید خمس آن را بپردازیم؟

ج: اگر برای خرید آن وجهی نپرداخته اند و فعلا هم سهام قابل خرید و فروش نیست پرداخت خمس آن لازم نیست و الا باید خمس آن داده شود البته خمس سودهای آن جزو درآمد آن سال است و چنانچه صرف در هزینه معمول زندگی نشود خمس دارد.

س۶۱: در کارخانجات، سهامی را به پرسنل می فروشند و قیمت آن را از حقوق ماهانه کسر می کنند و سود آن را هر ساله می دهند. آیا به این سهام و سود خمس تعلّق می گیرد؟

ج: سهام مذکور حکم سرمایه را دارد و خمس آن را باید

ص: ۶۹

بعد از گذشتن سال بر هر قسطی از پول خمس داده شده، بپردازند ولی سود آن جزو درآمدهای سال دریافت آن سود است که اگر صرف در مؤونه شود خمس ندارد.

س۶۲: آیا در تعلّق خمس، تفاوتی بین سرمایه کم و زیاد است؟

ج: هر دو مشمول خمس می گردند و اگر صاحب سرمایه کم، قادر به پرداخت دفعی نیست با حاکم شرع دستگردان کند و به مرور بپردازد.

س۶۳: در محاسبه سرمایه مغازه، اگر بعضی از طلبها قابل وصول شد مثل آنکه صاحب چک ورشکسته شده است آیا مشمول خمس می شوند؟

ج: طلبهای غیر قابل وصول را جزو سرمایه محاسبه ننمایید و اگر اتفاقا وصول شد بلافاصله خمس آن را بپردازید.

س۶۴: زمین مواتی را با زحمت زیاد آباد کرده اند. آیا خمس زمین را باید بپردازند یا منافع آن متعلق خمس است؟

ج: اگر زمین را به منظور زراعت و یا فروش آباد کرده، چه بفروشد و چه نفروشد با گذشت سال خمس آن واجب است و مخارجی را که برای آباد کردن زمین هزینه نموده اگر از مال خمس داده بوده، می تواند آن را کسر کند.

س۶۵: آیا چاه آبی که برای زراعت به صورت شخصی یا گروهی می زنند و موتور آلات خمس دارد؟

ج: بله، چاه آب و وسایل آن، سرمایه محسوب می گردد و خمس دارد.

س۶۶: دفتر شرکت و وسایل آن، از قبیل میز و صندلی و تلفن و کامپیوتر مشمول خمس می شود یا خیر؟

ج: محل شرکت و وسایل آن جزو سرمایه کسب محسوب است و پرداخت خمس آن واجب است. البته اگر محل شرکت ملک دیگری باشد و با اجاره از آن استفاده می کنید پرداخت آن بر مستأجر واجب نیست.

س۶۷: کسانی که معامله می کنند اگر سرمایه آنها کلاً خرج شود و در سال خمسی، آنها به اندازه همان سرمایه پول بدست آورده باشند آیا می توانند جای سرمایه بگذارند یا باید خمس آن را بدهند؟ افرادی که معامله نمی کنند چطور؟

ج: در فرض سوال، کسانی که معامله نمی کنند باید خمس درآمد جدید را بدهند ولی آنها که با سرمایه معامله می کنند چنانچه تمام سرمایه خرج شود و قبل از سال خمسی از درآمد جدید سرمایه را جبران نمایند خمس ندارد.

س۶۸: اوراق سهام مشارکت دولتی را که از بانک ها خریداری می کنیم خمس دارد؟

ج: حکم سرمایه را دارد و پرداخت خمس آن لازم است.

س۶۹: شخصی حساب سال دارد و در بین سال زمینی را می فروشد و مبلغی بدست می آورد. آیا واجب

است خمس آن را فوراً بدهد یا می تواند صبر کند تا سر سالش برسد آنگاه ادا نماید؟

ج: اگر خمس اصل زمین را داده باشد نسبت به منفعت آن می تواند تا سر سالش صبر کند ولی اگر زمین فروخته شده متعلق خمس بوده است هر وقت فروخت باید خمس آن را بپردازد و تأخیر جایز نیست.

س۷۰: در مواردی، مقدار سرمایه از جهت تعداد و وزن کم می شود؛ مثلا طلافروشی که سال گذشته صد مثقال طلا داشته اکنون نود مثقال دارد یا فرش فروشی که پنجاه قطعه فرش داشته و اکنون چهل قطعه دارد ولی از نظر قیمت افزایش پیدا کرده است، پرداخت خمس لازم است یا خیر؟

ج: سرمایه در موقع محاسبه باید به قیمت روز قیمت گذاری شود و خمس مقدار اضافه نسبت به سال گذشته، پرداخت گردد.

س۷۱: شخصی ماشین و یا زمین برای کار خریده، به قیمت خرید محاسبه می شود یا قیمت فعلی؟

ج: می تواند قیمت خرید را محاسبه و خمس آن را بدهد و زمانی که آن را فروخت قیمت مازاد بر قیمت خرید را محاسبه کند و خمس آن را نیز بدهد.

س۷۲: برای پرداخت خمس، در چه مواردی می توان بر طبق قیمت خرید محاسبه کرد؟

ج: نسبت به سرمایه باید قیمت فعلی ملاحظه شود و قیمت خرید کافی نیست ولی می تواند قیمت خرید را محاسبه کند اما در زمان فروش، مابه التفاوت قیمت خرید و فروش را محاسبه و در صورت اضافه شدن، خمس اضافه را بدهد.

س۷۳: شخصی خانه مسکونی خود را به یک میلیون خریده است و حال می خواهد به ده میلیون بفروشد و سرمایه کسب قرار دهد. آیا نه میلیون اضافی خمس دارد؟

ج: بله، با گذشت سال خمس آن لازم است.

س۷۴: پزشکان برای معاینه بیمار نیاز به وسایل پزشکی دارند حکم خمس این وسایل در موارد چگونه است:

۱. در صورتی که این وسایل را نقدا خریداری کرده باشند.

۲. در صورتی که این وسایل را به صورت اقساطی خریداری کرده و اقساط آن را به تدریج در ظرف چند سال می پردازند.

۳. در صورتی که مبلغی را قرض گرفته و این وسایل را خریده و ماهانه

اقساط وام را می پردازند و بر این وام سود هم تعلّق گرفته باشد.

۴. وسایل مصرفی پزشکی که برای بیماران استفاده می کنند مثل لوازم پانسمان، تزریق و مانند آن.

ج: تمام این امور جزو سرمایه محسوب می شود و آنچه از پول نقد تهیه شده یا اگر اقساطی بوده قسط آن را پرداخته اند و

سال بر آن گذشته، خمس دارد.

س۷۵: اگر قبل از اتمام بافت قالی سال بر آن بگـذرد و بعـد از اتمام بافت بـدون اینکه سال بر آن بگـذرد آن را بفروشـد و به مصرفی برساند خمس دارد؟

ج: بعد از فروش باید خمس آن را بدهد.

س۷۶: شخصی تعداد ۱۷۱ رأس گوسفند دارد آیا خمس به آنها تعلّق می گیرد یا زکات؟

ج: در صورتی که شـرایط زکات در آنها بود اول باید زکات گوسفندان را بدهد و چنانچه در آخر سال چیزی از مخارج سال اضافه بماند باید خمس آن را بپردازد.

س۷۷: در منطقه مـا بعضـی از خانواده ها دارای حـدود ۱۰۰ الی ۲۰۰ رأس گوسـفند هسـتند که به وسـیله آنها امرار معاش می کنند آیا خمس به آنها تعلّق می گیرد؟

ج: خمس به سرمایه تعلّق می گیرد و آنچه نوشته اید شکل سرمایه دارد.

س۷۸: آیا حیوانات اهلی چون گاو و گوسفند خمس دارند؟

ج: چنانچه از شیر و پشم و مانند آن برای مصارف شخصی استفاده می کنند خمس ندارد و اگر برای فروش شیر و پشم و برای کود زراعت و خرد کردن خرمن استفاده می شود حکم سرمایه و ابزار کار را دارد و همچنین اگر از آنها به عنوان بهره برداری کسبی استفاده می کنند.

س۷۹: مغازه دار سر سال خمسی او می رسد آیا اجناس مغازه خود را به قیمت خرید حساب کند تا خمس را بپردازد یا قیمت کنونی؟

ج: باید قیمت فعلی اجناس ملاحظه و خمس آن پرداخت شود.

س۸۰: شخصی کشتی یا ماشین یا مغازه یا منزل تجاری چند سال قبل با پول میان سال و یا با پولی که چندین سال جمع کرده خرید می کند حال برای تعیین سر سال خمسی، باید خمس قیمت خرید را بپردازد یا قیمت فعلی؟

ج: ملاک برای پرداخت خمس، قیمت فعلی آن است.

س۸۱: مقدار جنس مانند آهن در سال گذشته داشته ایم مثلا به اندازه ۱۰۰ تن که خمس آن هم پرداخت شده بود با ارزش ریالی آن زمان اما امسال مقدار آن کاسته شده به میزان ۸۰ تن رسیده اما الان ارزش ریالی آن ۸۰ تن از ۱۰۰ تن سال قبل بیشتر شده در فرض مسأله آیا با توجه به پرداخت خمس ۱۰۰ تن به ۸۰ تن امروز هم خمس تعلّق می گیرد؟ اگر می گیرد به جنس باید محاسبه شود یا به پول آن به کل سرمایه یا به ارزش ریالی که بر آن افزوده شده؟

ج: در صورتی که از خود عین آهن خمس آن را داده باشد و مقدار آهن او کمتر شده باشد خمس ندارد حتی اگر ارزش

پولی آن زیاد هم شده باشد اما اگر خمس خود را از پول داده است یعنی محاسبه پول ۱۰۰ تن را کرده است و خمس آن را داده است و الآن مقدار ۸۰ تن آن از ۱۰۰ تن سابق از لحاظ قیمت بیشتر شده است که در این صورت مقداری که قبلا خمس داده شده است باید کسر شود و مازاد آن خمس داده شود.

س۸۲: تا سال ۸۷ در شرکتی کار می کردم در آن سال به خاطر شرایط حاکم بر شرکت خودم را بازخرید کردم سنوات من ۳۵ میلیون تمان شد بخاطر از دست دادن شغل سنواتم را در بانک گذاشتم و با سود مربوط امرار معاش می کردم. در سال ۹۰ بخاطربیماری قلبی و جراحی باز قلب مبلغ ۱۵ میلیون تومان آن را هزینه کردم و مابقی را اوراق مشارکت خریدم و سود آن را دریافت می نمایم در حال حاضر از کار افتاده هستم و مستمری بگیر تأمین اجتماعی. می خواهم بدانم تکلیف خمس و زکات من چه می شود؟ آیا به اصل سنوات من خمس یا زکات تعلّق می گیرد یا خیر؟ مابقی پول من چطور؟

ج: به اصل پول سنوات شما خمس تعلّق گرفته است اما اگر سود آن را صرف در هزینه متعارف زندگی کرده اید خمس ندارد و زکات به پولهای شما تعلّق نگرفته است.

س۸۳: آیا سرمایه اندکی مثل زمین باغی به متراژ ۲۰۰۰

متر مربع از حساب معاف می باشد؟ (مثلا اگر سرمایه ای جز همین جهت گذراندن زندگی نداشته باشد)

ج: سرمایه خمس دارد و باید خمس آن داده شود و اگر نتواند خمس آن را یکجا پرداخت کند به اقساط پرداخت نماید.

ص: ۷۷

فصل چهارم: «خمس هدیه، عیدی و جایزه»

س۸۴: آیا جوایز بانکی چنانچه یک سال از آن بگذرد خمس دارد؟

ج: جایزه خمس دارد.

س۸۵: آیا به جوایز مسابقات ورزشی و قرآنی، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر استفاده در هزینه متعارف زندگی نشود، خمس دارد.

س۸۶: آیا سوغاتی که برایمان می آورند، خمس دارد؟

ج: اگر استفاده در هزینه متعارف زندگی نشود، خمس دارد.

س۸۷: آیا عیدی و هبه خمس دارد؟

ج: اگر صرف در مؤونه نشود و باقی بماند تا سال خمسی فرا رسد، خمس آن واجب است.

س۸۸: آیا به عیدی و پاداشی که دولت به کارمندان می دهد و به صورت پول نقد و یا سکه طلا است، خمس تعلّق می گیرد؟

ص: ۷۸

ج: اگر صرف در هزینه متعارف زندگی نشود و باقی بماند، خمس دارد.

س۸۹: آیا پرداخت مالیات یا انفاقات مستحبی به فقرا کفایت از خمس می کند؟ و اگر کفایت نمی کند پرداخت مالیات چه جایگاهی دارد؟

ج: پرداخت مالیات کفایت از خمس نمی کند و مالیات از احکام حکومتی است.

س۹۰: پولی که برخی از ادارات مانند بنیاد شهید یا جانبازان و یا تأمین اجتماعی به خانواده ها می دهند متعلّق پرداخت خمس می شوند؟

ج: از سود کسب است و اگر از مؤنه سال زیاد بیاید باید خمس آن داده شود.

س۹۱: کسی که شیعه است ولی خمس نمی دهد، عین مالی که خمسش را نداده به من هدیه می کند آیا باید خمس آن را بدهم؟

ج: بر شخص گیرنده واجب است، خمس آن را بدهد.

س۹۲: کسی که به دادن خمس عقیده ندارد (مانند پیروان ادیان و مذاهب غیر شیعه) مالی به من هدیه می کند، آیا باید خمس آن را بدهم؟

ج: اگر از هزینه متعارف زندگی زیاد بیاید خمس دارد.

س۹۳: آیا به بن و کالا برگ هایی که دولت به کارمندان

ص: ۷۹

می دهد، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: خمس دارد مگر صرف در هزینه متعارف زندگی شود.

س۹۴: آیا به بن و کالا برگ هایی که به دانشجویان می دهند، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر صرف در هزینه متعارف زندگی شود خمس ندارد.

س۹۵: آیا به پاداشی که بعد از بازنشستگی به کارمندان می دهند، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر صرف در هزینه متعارف زندگی شود خمس ندارد امّا اگر باقی بماند تا سال به آن بگذرد خمس دارد.

س۹۶: آیا به پولی که پدر و مادر جهت تأمین مخارج تحصیل به فرزندان می پردازند، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: چنانچه صرف در مخارج تحصیل شود خمس ندارد.

س۹۷: در مسافرت حج سوغاتی خریده ایم و قبل از دادن به افراد سال مالی ما فرا می رسد آیا پرداخت خمس آنها لازم است؟

ج: اگر به نیت افراد کنار گذاشته است تا به آنها بدهد خمس ندارد.

س۹۸: اگر پدر از مال خمس داده چیزی به فرزندش ببخشد و فرزند آن را پس انداز نماید در آخر سال فرزند باید خمس را بدهد یا چون از مال خمس داده

پدر بوده خمس ندارد؟

ج: آنچه بخشیده می شود اگر چه پدر خمس آن را پرداخته باشد ملک فرزند است و در زائد بر مؤونه پرداخت خمس آن بر فرزند واجب است.

س۹۹: آیا کادوهایی که برای منزل می آورند یا هدایایی که در جشن ها و عروسی به شخص داده می شود اگر زائد بر احتیاج باشد با گذشت سال خمس دارد؟

ج: در فرض سؤال پرداخت خمس آن واجب نیست.

س۱۰۰: آیا هبه پدر به فرزند نابالغ خمس دارد؟

ج: اگر مورد نیاز فرزند نباشد و سال بر آن بگذرد واجب است که ولیّ فرزند یا خود فرزند بعد از بلوغ خمس آن را بپردازد.

س۱۰۱: آیا به پول کسانی که خمس اموال خود را نمی پردازند و به مساجد و یا حسینیه ها کمک می کنند خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر در همان سال درآمد هدیه کنند خمس ندارد و اگر یقین دارید که آن پول غیر مخمس است باید خمس آن را داد و سپس مصرف کرد.

س۱۰۲: آیا شخص مکلف می تواند قبل از رسیدن سال اموال خود را به قصد فرار از خمس به همسرش یا شخص دیگری ببخشد؟

ج: چنانچه واقعا ببخشد و این مقدار بخشش در شأن او باشد

خمس به او تعلّق نمی گیرد ولی از فضیلتی محروم شده است.

س۱۰۳: کسی به منظور فرار از خمس قبل از سال خمسی پولش را به کسی می بخشد تا بعد از سال خمسی آن شخص دوباره همان پول را به او ببخشد آیا این کار باعث ساقط شدن خمس است؟

ج:اشکال دارد وخمس بنابر احتیاط واجب ساقط نمی‌شود.

س۱۰۴: چنانچه پدری ثروتش از مال حرام بدست آمده، هدیه ای به دختر خود بدهد آیا دختر می تواند از آن استفاده کند؟ راه پاک کردن آن چیست؟

ج: اگر یقین ندارد که از مال حرام است بر او اشکالی ندارد و اگر یقین دارد چنانچه مقدار حرام و صاحبانش شناخته شده نیستند واجب است خمس آن را بپردازد و بقیّه پاک می شود.

س۱۰۵: آیا به دریافتی نذورات خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر مورد استفاده شخصی قرار نگیرد خمس دارد.

س۱۰۶: آیا خود کالا برگ (کوپن) و بن خمس دارد؟

ج: اگر در عرف مردم دارای مالیت است باید خمس آن داده شود مگر صرف در هزینه معمول زندگی شود.

ص: ۸۲

فصل پنجم: «خمس مهریه و ارث و دیه»

س۱۰۷: آیا مهریّه زن خمس دارد؟

ج: خیر، خمس ندارد.

س۱۰۸: ارثی که از خویشان نزدیک (مانند پدر، مادر و همسر) به انسان می رسد، خمس دارد؟

ج: خمس ندارد مگر بدانید که میّت اهل خمس نبوده است که در این صورت باید قبل از تقسیم ارث و استفاده از آن، خمس آن پرداخت شود.

س۱۰۹: اگر قیمت روز چیزی که انسان به ارث برده، افزایش یابد و آن را بفروشد، آیا به مقدار افزوده، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: خمس دارد.

س۱۱۰: اگر ارثیه را به قصد تجارت و افزایش ارزش آن نگه دارد، آیا به ترقی قیمت آن پس از فروش، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: خمس دارد.

س۱۱۱: آیا به پولی که بابت دیه نقص اعضاء یا فوت از

طرف بیمه پرداخت می شود خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر صرف در هزینه معمول زندگی شود خمس ندارد و الا خمس دارد.

س۱۱۲: بیست سال قبل ملکی که ده هزار تومان ارزش داشته به عنوان مهریه یا ارث به خانمی داده شده است اکنون آن ملك را به پانصد هزار تومان فروخته که با آن به حج مشرف شود خمس تعلّق می گیرد یا نه؟

ج: به مازاد قیمت آن ملك از زمان ارث یا گرفتن مهریه خمس تعلّق می گیرد.

س۱۱۳: آیا شخصی می تواند تدریجا مهریه همسر خود را بپردازد تا پس انداز مشمول خمس نداشته باشد؟

ج: بله، آنچه از مهریه همسر به تدریج از درآمد سال پرداخت شود جزو مؤونه و مخارج سال پرداخت است و خمس ندارد.

س۱۱۴: خانمی برای رفتن به حج زمینی که مهریه او بوده می فروشد ولی تا دو سال موفق به رفتن نمی شود پول زمین خمس دارد یا نه؟

ج: به مقدار مازاد بر قیمت زمان گرفتن زمین به عنوان مهریه، خمس تعلّق می گیرد.

س۱۱۵: اگر ارثیه را به قصد افزایش قیمت و تجارت نگه دارد آیا به ترقی قیمت آن خمس تعلّق می گیرد؟

ج: ترقی قیمت ارث در هنگام فروش خمس دارد.

س۱۱۶: اگر شخص یقین نداشته باشد که به اموال پدر یا برادر خمس تعلّق گرفته آیا لازم است خمس مالی که از آنها به ارث به او رسیده بپردازد؟

ج: اگر یقین ندارد پرداخت خمس مال موروثی لازم نیست.

س۱۱۷: اگر یقین نداشته باشیم که پدرمان خمس اموال خود را داده است پس از فوت او باید از اموالش خمس بپردازیم؟

ج: اگر بدانید که اموال پدر متعلق خمس بوده و پدر خمس آن را نداده است یا شک در پرداخت داشته باشید باید خمس آن را بدهید و در صورتی که یقین نباشد پرداخت خمس لازم نیست.

س۱۱۸: اگر ارثیه ای را که متعلق خمس نیست بفروشند و تبدیل به نقد کنند آیا بعد از تبدیل مشمول خمس خواهد شد؟

ج: مشمول خمس نیست.

س۱۱۹: خانمی زمین موروثی پدری را فروخته و پول آن را هزینه کرده، آیا در صورت گذشتن یک سال یا بیشتر بر زمین یا پول زمین، خمس به آن تعلّق می گیرد؟

ج: ارث مشمول خمس نیست مگر اینکه قیمت زمین از زمانی که مال الارث به او منتقل شده افزایش یافته باشد که به

افزایش آن خمس تعلّق می گیرد اما اگر قبل از گذشتن سال آن را هزینه کرد، در این صورت چیزی بر او نیست.

س۱۲۰: دیه متوفی و حقوق آن به ورثه (همسر یا اولاد و یا والدین) برسد آیا مشمول پرداخت سهمین می شود یا خیر؟

ج: اگر قبل از رسیدن سال خمسی صرف در مؤونه شود خمس ندارد و الا باید خمس آن پرداخت شود.

س۱۲۱: اگر ارثی به وارث برسد و وارث نمی داند که متوفّی اهل خمس بوده یا نه آیا باید مال ارثی را تخمیس کند یا خیر؟

ج: باید به قرائن مراجعه کند و اگر ظن قوی دارد که میّت اهل خمس نبوده باید مال او را تخمیس (پاک) کند و الا پرداخت خمس آن مستحب خواهد بود.

فصل ششم: «خمس پس انداز»

س۱۲۲: آیا به پولی که جهت گرفتن وام مسکن، در بانک گذاشته می شود و چندین سال از آن می گذرد، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: آری، خمس دارد.

س۱۲۳: آیا پولی که در حساب بانک برای قرعه کشی وجود دارد، خمس دارد؟

ج : چنانچه از درآمد کسب تهیّه شده و سال خمسی از آن گذشته باشد، خمس دارد.

س۱۲۴: آیا به پولی که برای خرید وسایل ضروری زندگی ذخیره می شود، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: چنانچه سال خمسی از آن بگذرد، خمس دارد.

س۱۲۵: اگر از روی قناعت (مقداری از درآمد خود را) پس انداز کنیم، آیا به آن خمس تعلّق می گیرد؟

ج : چنانچه سال خمسی از آن بگذرد، خمس دارد.

ص: ۸۷

س۱۲۶: پولی را که در صندوق های قرض الحسنه یا بانک پس انداز می کنیم خمس دارد و یا چون در گردش است خمس به آن تعلّق نمی گیرد؟

ج: پس از گذشت سال، باید خمس پس انداز را پرداخت کرد اعم از اینکه در دست خودش باشد یا به حساب بانکی ریخته شده باشد.

س۱۲۷: در اکثر منازل، مرد روزانه بابت مخارج، مبلغی به دست عیالش می دهد که به مصرف برساند و زن به واسطه قناعت، مقداری از آن را پس انداز می کند. اولاً مبلغ پس انداز ملک زن است یا شوهر؟ باید تخمیس شود یا خیر؟

ج: مبلغ پس انداز شده ملک شوهر است مگر اینکه آن را به زن هبه نماید و در هر صورت، باید خمس آن در آخر سال پرداخت شود.

س۱۲۸: پولی که پدر و مادر یا بستگان می دهند و شخص آن را پس انداز می کند خمس دارد؟

ج: بله، مشمول خمس است.

س۱۲۹: پولی که والدین به فرزند می دهند و او در قلّک خود نگهداری می کند تخمیس آن به عهده والدین است یا به عهده فرزند که پس از رسیدن به سن بلوغ بپردازد؟

ج: اگر بالغ نیست باید ولیّ او خمس آن را بدهد و الا خود

فرزند باید خمس آن را بدهد.

س۱۳۰: اگر پولی که برای خرید مسکن مورد نیاز پس انداز شده، بعد از گذشتن سال صرف در مؤونه دیگری کردیم مثل مسافرت یا بیماری، آیا پرداخت خمس آن لازم است؟

ج: بله، در فرض سؤال خمس دارد.

س۱۳۱: جوانی از ۱۶ سالگی شروع به کار کرده و سالی ۱۵۰ هزار تومان پس انداز کرده به قصد خریدن منزل مورد نیاز، آیا خمس این پول واجب است یا نه؟

ج: بله، در مورد سؤال مؤونه فعلی نمی باشد و خمس دارد.

س۱۳۲: کارمندی برای تهیه و ساخت مسکن از روی ناچاری پولی را در بانک مسکن گذارده تا با دریافت وام اقدام به تهیه مسکن نماید. آیا پس از گذشت سال به آن پول خمس تعلّق می گیرد؟

ج: خمس به آن تعلّق می گیرد و اگر با پرداخت خمس، توان خرید خانه را ندارد باید از حاکم شرع اجازه بگیرد و بعد از خرید خانه خمس را بدهد.

س۱۳۳: شخصی خانه ای ساخته، دارای دو طبقه که طبقه اول برای سکونت خودش می باشد ولی طبقه دوم فعلا مورد نیاز خودش نمی باشد ولی بعد از ۷ یا ۸ سال دیگر پس از ازدواج فرزندش برای او در نظر گرفته است. آیا به این خانه خمس تعلّق می گیرد؟

ج: در فرض سؤال، چون تهیه منزل از چندین سال قبل برای فرزندی که هنوز ازدواج نکرده است عرفاً جزو مؤونه فعلی او محسوب نمی شود خمس آن باید ادا شود.

س۱۳۴: کسی که به خانه شخصی نیازمند است و نمی تواند یک جا تهیه کند، تدریجاً پول پس انداز می کند. خمس این وجوه پس انداز شده را باید بپردازد یا خیر؟

ج: خمس به آن تعلّق می گیرد.

س۱۳۵: اگر پس انداز برای خرید خانه را صرف خرید سکه یا چیز دیگری کنم که ارزش پول کم نشود اشکال دارد؟

ج: خمس دارد.

س۱۳۶: شخصی به تدریج برای خانه مسکونی، از درآمد خود، زمین و لوازم ساختمان تهیه می کند (مثلا یک سال زمین و سال بعد آهن و سال بعد سیمان و...) آیا به اجناسی که سال بر آن گذشته خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر برای خانه مورد نیز فعلی، راهی جز طریق فوق ندارد به اجناس مذکور خمس تعلّق نمی گیرد.

س۱۳۷: خود و همسرم کارمندیم به مقتضای احتیاج و شأن پولی که چند سال پس انداز کرده ایم قصد خرید ماشین سواری داریم و چنانچه بخواهیم خمس

آن را بدهیم قادر به خرید ماشین نخواهیم بود آیا با این فرض خمس به این پول تعلّق می گیرد؟

ج: مبلغ مذکور خمس دارد ولی می توانید خمس آن را دستگردان کنید و به تدریج ادا نمایید.

س۱۳۸: اینجانب دوازده سال پیش خانه ای ساختم و آن را به همسر و فرزندانم هبه کرده ام و در حال حاضر به همراه سه فرزند و همسرم در منزلی ۶۵ متری که متعلق به همسرم می باشد زندگی می کنم. البته از همان چند سال قبل مبلغی پول پس انداز کرده ام که خانه ای بهتر و در شأن خانواده ام تهیه کنم (لازم به ذکر می دانم با توجه به رفت و آمد بسیار زیاد و همچنین موقعیت اجتماعی خود و خانمم ایم منزل واقعا در شأن ما نیست) آیا به مبلغ جمع شده خمس تعلّق می گیرد؟ آیا حضرت عالی ممکن است این مبلغ را به من ببخشید؟

ج: اگر این مبلغ را جمع کرده باشید و به مدت یک سال از آن گذشته باشد خمس به آن تعلّق می گیرد و قابل بخشش نیست اما می توانید در صورت اضطرار منزل را تهیه کنید و سپس خمس را بپردازید.

س۱۳۹: ۱. اشخاصی که برای خریدن خانه مجبورند که وام بگیرند (با اینکه به خانه نیاز دارند) آیا به خانه آنها (بعد از خرید) خمس تعلّق می گیرد؟

ص: ۹۱

۲. در صورتی که مبلغ را یکجا پرداخت کنند و مدیون نباشند چطور؟

۳. در زمان فعلی که خریدن خانه ممکن نیست مگر با پس انداز چند ساله، آیا به این پس انداز خمس تعلّق می گیرد؟

۴. در صورت دادن خمس از مبلغ کاسته می شود و خریدن خانه دوباره به تعویق می افتد در این حالت چطور؟

ج: ۱. اگر تمام پول خانه را با وام گرفته باشد و در آن منزل سکونت دارد خمس به آن تعلّق نمی گیرد اما اگر مقداری را پس انداز کرده باشد و سال به آن بخورد به آن مقدار خمس تعلّق می گیرد.

۲. اگربه آن پول سال گذشته باشد خمس به آن تعلّق می گیرد اما اگر مثلا پولی به طور ناگهانی به دست او برسد و تمام آن را خرج در منزل مسکونی کند و یا قرض خود را پرداخت کند خمس ندارد.

۳. به پس انداز آن اگر یک سال بگذرد و یا به سر سال خمسی برسد خمس تعلّق می گیرد و اگر در هر سال با پول خود مقداری از منزل را بسازد و در حقیقت پول خود را صرف در منزل کند خمس ندارد مثلا اگر با پول خود در یک سال زمین بخرد و در سال دیگر آجر و در سال سوم آهن را بخرد و کم کم خانه را بسازد خمس ندارد و احتیاط در مصالحه خانه

بعد از ساخت است.

۴. با تفصیل گفته شده باید خمس را بپردازد و اگر توانایی ندارد باید از مجتهد و یا مرجع خود اجازه بگیرد که بعد از ساخت منزل خمس را بدهد.

ص: ۹۳

فصل هفتم: «خمس حج و زیارت»

س۱۴۰: آیا به پولی که برای ثبت نام حج واجب، به حساب ریخته می شود (از درآمد همان سال) و سال هم بر آن می گذرد، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر سال بر آن پول بگذرد خمس دارد.

س۱۴۱: کسانی که قصد تشرّف به حج و عمره دارند، برای حفظ نوبت باید مبلغ مقرّری را به بانک بسپارند که این مبلغ مطابق قرارداد مضاربه است و سودی نیز به آن تعلّق می گیرد. زمانی که نوبت تشرّف آنان فرا می رسد، اصل پول و سود را دریافت و به سازمان حجّ و زیارت می سپارند و به عمره و حج مشرف می شوند و چنانچه کسی این پول را به بانک نسپارد، نوبتی برای تشرّف او منظور نخواهد شد؛ آیا در این فرض به اصل پول و سود آن خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر در سال سپرده گذاری پول در بانک (همان سال خمسی) به حج مشرّف شود، خمس ندارد ولی اگر نوبت حج پس از آن سال است، به اصل پول و سود آن خمس تعلّق می گیرد البته اگر سود پول را در حساب فرد سپرده گذار منظور

نکنند و صرفاً از هزینه های او کم کنند به این سود، خمس تعلّق نمی گیرد.

س۱۴۲: آیا به درآمدی که جهت رفتن به عمره و یا زیارت مستحبّی کنار گذاشته می شود، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: آری، چنانچه سال خمسی از آن بگذرد، خمس دارد.

س۱۴۳: شخصی عازم حج است و اول سال مالی او مثلا اول اسفند ماه است از درآمد سال مخارج گذرنامه و بلیط و ... را پرداخته و مقداری ارز برای رفتن تهیه نموده و جرکت او نیمه اسفند است خمس چه مواردی را باید بپردازد؟

ج: آنچه را که تا اول سال مالی از درآمد همان سال خرج کرده خمس ندارد اما خمس ارزی که تهیه کرده است باید بپردازد.

س۱۴۴: شخصی با مال غیر مخمس به مکه رفته و به مجتهد رجوع نکرده در این صورت حجش صحیح است یا نه؟

ج: خمس را باید بدهد ولی حجش صحیح است مگر آنکه لباس احرامش را با عین مالی که متعلق خمس داشته خریده باشد و با التفات به غصب بودن آن را پوشیده باشد.

س۱۴۵: شخصی از موجودی نقدی خود که قبلا خمس آن را پرداخت کرده است صرف مخارج مکه یا

مسافرت تفریحی می نمایـد. در این صورت می توانـد آن مبلغ را از درآمد سال بعد جبران کند یا باید خمس درآمد سال بعد را بپردازد؟

ج: نمی تواند از درآمد سال بعد جبران نماید و باید خمس آن را بدهد.

س۱۴۶: مخارجی را که شخص صرف زیارت مشهد یا عمره مفرده می نماید خمس دارد یا خیر؟

ج: آنچه از درآمد که قبل از گذشتن سال مالی صرف در امور مذکور می شود خمس ندارد.

س۱۴۷: کسی که حساب سال ندارد و خمس نمی پردازد آیا شرعا می تواند فقط از مقداری از اموال را مخمس کند و به حج برود؟

ج: این کار جایز است ولی اگر می خواهد از حج خود به طور کامل نتیجه بگیرد تمام اموال خود را پاک کند.

س۱۴۸: اگر کسـی که مسـتطیع شده و حج بر او واجب شده برای تشـرف به مکه برای انجام مناسک حج باید تقریبا شـش ماه قبل هزینه حج را بپردازد اگر تاریخ خمس قبل از حج باشد آیا لازم است خمس آن هزینه حج را هم بدهد؟

ج: باید خمس آن مال نیز داده شود.

ص: ۹۶

فصل هشتم: «خمس زمین و مسکن»

س۱۴۹: از درآمد، زمینی خریده ام تا اینکه دو سال دیگر آن را بسازم و در آن زندگی کنم، آیا سر سال به آن خمس تعلّق می گیرد؟

ج: چنانچه برای تهیّه خانه مسکونی، راهی جز نگه داشتن زمین تا چند سال نیست، خمس ندارد.

س۱۵۰: از درآمد خود زمینی تهیّه کرده که آن را بسازم ولی متأسّفانه موفق به ساخت آن نشدم. سر سال مالی، خمس زمین را پرداختم. چندین سال از آن گذشت و قیمت زمین چند برابر شده است (بدون آنکه قصد تجارت داشته باشم) آیا در این فرض، به افزایش قیمت زمین، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: در فرض یاد شده، باید با حاکم شرع مصالحه صورت گیرد.

س۱۵۱: از درآمد کسب، زمینی تهیّه کرده و سر سال، خمس آن را پرداخته ام. آن را نگه داشته ام تا قیمت آن افزایش یابد، آیا به قیمت افزوده آن پس از چند

سال، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: به مقدار افزایش ارزش زمین، خمس تعلّق می گیرد.

س۱۵۲: از درآمد خود زمینی مورد نیاز، خریده و آن را به تدریج در مدت دو سال برای سکونت ساخته ام، آیا در سالی که خانه ناتمام بوده، خمس داشته است؟

ج: خیر، مصالح تهیّه شده برای خانه مسکونی، خمس ندارد.

س۱۵۳: شخصی از درآمد کسب، خانه ای خریده و چند سال در آن زندگی می کند، سپس آن را می فروشد تا خانه دیگری تهیّه نماید. چنانچه این پول تا سر سال خمسی باقی بماند، خمس دارد؟

ج: اگر تا سر سال خمسی، پول آن بماند خمس دارد.

س۱۵۴: طبقه بالای خانه ای (پیش از سکونت در آن) به اجاره داده شده، آیا به آن خمس تعلّق می گیرد؟

ج: حکم سرمایه را دارد و باید خمس آن را بپردازد و چنانچه نمی تواند با پرداخت خمس آن امرار معاش کند، می تواند با حاکم شرع مصالحه نماید.

س۱۵۵: خانه ای دو طبقه تهیّه و بیش از یک سال در هر دو طبقه زندگی کرده ایم (هر دو طبقه مورد نیاز است). اکنون تصمیم گرفته ایم به طور موقّت یک طبقه آن را برای اداره زندگی اجاره بدهیم. آیا به این طبقه سر سال، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: به اصل طبقه خانه، خمس تعلّق نمی گیرد ولی به پول

اجاره چنانچه تا سر سال خمسی زیاد بیاید خمس تعلّق می گیرد.

تبصـره: بایـد توجه داشت که در سؤال مـذکور، طبقه خانه هنوز از مؤونه بودن خارج نشده است هر چند به طور موقّت، از آن استفاده نمی کنید؛ از این رو، به آن خمس تعلّق نمی گیرد.

س۱۵۶: آیا به پولی که از درآمد کسب تهیّه شده و به عنوان رهن به صاحبخانه پرداخت می شود، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: هنگامی که برای این منظور نیاز دارد، پرداخت خمس آن واجب نیست ولی هر زمان آن را باز پس گرفت، باید خمس آن را بدهد؛ مگر آنکه برای اجاره در جای دیگر یا هزینه ضروری دیگری به آن نیاز داشته باشد.

س۱۵۷: پولی که صاحبخانه در قالب رهن و اجاره از مستأجر می گیرد و با آن کار می کند آیا سر سال به آن خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر در قالب قرض الحسنه بگیرد خمس به آن تعلّق می گیرد و اگر در قالب رهن باشد امانت است و حقّ تصرّف در امانت را ندارد.

س۱۵۸: آیا به قبری که شخص برای خودش خریداری کرده است خمس تعلّق می گیرد؟ آیا قیمت خرید یا قیمت فعلی؟

ج: خمس دارد و قیمت زمان خرید باید بدهد ولی اگر

ص: ۹۹

پشیمان شد و نخواست خودش استفاده کند و فروخت و سود کرد باید مابه التفاوت قیمت خرید و فروشش را هم خمس بدهد.

س۱۵۹: زمینی که خمس آن را داده اند پس از چند سال می فروشند. آیا در افزایش قیمت، خمس واجب است؟

ج: افزایش قیمت آن هم خمس دارد.

س۱۶۰: شخصی خانه ای برای زندگی معمولی خود دارد و خانه دیگری به سبک جدید بنا کمی کند و از درآمد سال در آن خرج می کند آیا خمسس دارد؟

ج: در فرض سؤال، به ساختمان نو و وسایلی که سال بر آن گذشته خمس تعلّق می گیرد.

س۱۶۱: شخصی خانه مسکونی خود را که از درآمد بین سال تهیه کرده پس از چند سال می فروشد تا خانه بزرگتری بخرد تکلیف خمس نسبت به اصل پول خانه و سودی که پس از فروش بدست آمده چیست؟

ج: قیمت تمام شده خانه خمس ندارد و مقدار ترقی قیمت آن اگر در همان سال فروش به مصرف خرید خانه یا مؤونه دیگر برسد آن هم خمس ندارد و چنانچه بعد از گذشتن سال به مصرف برسد باید خمس آن را بدهد.

س۱۶۲: کارمند یا کارگری که در مؤسسات مشغول به کار است و در خلال مدت اشتغالش از طرف مؤسسه

خانه ای با تمام تجهیزات به عنوان اجاره یا مجانی در اختیارش گذارده اند ولی چون خانه شخصی ندارد خانه ای از درآمد خود تهیه می کند که پس از بازنشستگی به خانه خود برود آیا این خانه خمس دارد یا جزء مؤونه حساب می شود؟

ج: چون فعلا مورد حاجت نیست باید خمس آن را بدهد.

س۱۶۳: کسی که خانه ای دارد و قسمتی از آن را اجاره داده است و قسمت دیگر را خود ساکن است آیا این قسمت مورد اجاره خمس دارد و یا چون اصل خانه مورد احتیاج بوده خمس ندارد؟

ج: اگر قسمتی از خانه که اجاره داده است زائد بر احتیاج باشد خمس دارد و اگر مورد نیاز است ولی از روی ناچاری اجاره داده است باید با حاکم شرع مصالحه شود.

س۱۶۴: کسی که خانه مسکونی از درآمد سال خریده و سالها محل سکنایش بوده و پس از چندین سال می فروشد در حالیکه فعلا به آن خانه احتیاج ندارد آیا وجه فروش آن خانه خمس دارد یا بعد از زیاد آمدن از مصرف سال خمس دارد یا اصلا خمس ندارد؟

ج: اگر وجه آن تا سر سال خمسی در مؤونه مصرف نشود خمس دارد.

س۱۶۵: شخصی خانه ای دو طبقه ساخته که مورد نیاز خانواده اوست لکن به خاطر پرداخت اقساط وام، یک

طبقه آن را مدتی است اجاره داده است آیا به آن خمس تعلّق می گیرد؟

ج: در فرض سؤال که طبقه دوم هم مورد نیاز شخصی است باید با حاکم شرع مصالحه کند.

س۱۶۶: دو طبقه ساختمان مورد استفاده بود اکنون که فرزندانم ازدواج کرده اند یک طبقه اضافی است و اجاره داده ایم. آیا به آن خمس تعلّق می گیرد یا خیر؟

ج: به طبقه اضافی خمس تعلّق می گیرد.

س۱۶۷: اگر پولی را که نزد صاحب خانه رهن گذاشته ایم صرف خرید منزل کنیم خمس دارد؟

ج: اگر بعد از دریافت پول از صاحب خانه آن را صرف در خرید خانه مسکونی مورد نیاز کنید خمس ندارد.

س۱۶۸: خانه ای را که به صورت قسطی خریداری نموده و از درآمد سالیانه اقساط آن را می پردازند مشمول خمس می شود یا خیر؟

ج: خانه مسکونی مورد نیاز خمس ندارد.

س۱۶۹: اگر کسی درآمد سالش برای خرید خانه کفایت نکند و مجبور باشد چند سال پس انداز کند تا خانه تهیه کند آیا با پولهایی که سال بر آنها گذشته خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر زمین خانه را در اثنای سال خریده و مصالح ساختمان را در سال بعد و اجرت بنا را در سال سوم پرداخته هیچکدام خمس ندارد اما اگر صرفا چند سال پول را پس انداز کرده است و آغاز به ساخت خانه به صورت مرحله به مرحله نکرده است خمس دارد.

س۱۷۰: آیا می توان املاک مشمول خمس را بر مبنای زمان خرید محاسبه نمود؟

ج: خمس بر اساس قیمت فعلی است ولی اگر برای پرداخت کننده مشکل و سنگین باشد می توان به قیمت سابق محاسبه کند مشروط بر اینکه هر گاه ملک را بفروشند خمس تفاوت را بدهند.

س۱۷۱: یک منزل مسکونی ساخته ام که یک سوم پول آن غیر مخمس، و یک سوم آن قرض مضاربه ای و یک سوم آن وام می باشد آیا در صورت فروش خمس به آن تعلّق می گیرد؟ اگر آن را به زمین معامله کنم و اضافی آن را خرج خودش کنم چطور؟ اگر از پول ان بلافاصله زمین خریده و اقدام به ساخت کنم چطور؟

ج: نسبت به پول غیر مخمس، خمس تعلّق می گیرد.

س۱۷۲: چند سال است که مشغول ساختن منزل مسکونی هستم پول زمین را یکجا پرداخته و بقیّه کارهایش را به تدریج انجام داده ام. حکم خمس آن را بیان

ص: ۱۰۳

فرمایید

ج: در صورتی که مبلغ اولیه از درآمد همان سال بوده خمس ندارد اما اگر از درآمد سالهای قبل بوده خمس دارد ولی بقیّه را که تدریجاً ساخته اید مشمول خمس نیست.

س۱۷۳: شخصی برای احیای زمین موات نهری کشیده و قسمتی از آن زمین را قبل از گذشتن سال احیا نموده است آیا به این زمین خمس تعلّق می گیرد؟ حکم قسمت دیگر آن زمین که بعد از گذشتن سال احیا نموده چیست؟

ج: آن قسمت که قبل از گذشتن سال احیا نموده مشمول خمس است و بقیّه در آینده مشمول خمس می شود.

س۱۷۴: خانه مسکونی که در گذشته به قیمت ناچیزی خریده ام اکنون بسیار گران شده است آیا مازاد قیمت آن خمس دارد؟

ج: خانه مسکونی هر اندازه هم قیمتش بالا برود تا زمانی که فروخته نشده است خمس ندارد اما هر زمان آن را فروختید به مازاد بر قیمت سابق خمس تعلّق می گیرد مگر فورا تبدیل به منزل مورد نیاز دیگر شود.

س۱۷۵: آیا به پول حاصل از فروش زمین و خانه خمس تعلّق می گیرد؟

ج: خمس دارد مگر آنکه خانه مسکونی خود را بفروشد و تا قبل از سال خمسی خود منزل مسکونی دیگر بخرد.

ص: ۱۰۴

س۱۷۶: اگر ملکی را برای افراد معین مثلا فرزندان خود وقف کند خمس دارد؟

ج: هر گاه قبل از گذشتن سال خمسی وقف کند خمس ندارد.

س۱۷۷: شخصی منزلی مسکونی و یا ماشینی که برای آسایش خود چند سال قبل با پول درآمد میان سال تهیه کرده، می فروشد آیا به اصل پول و قیمت اضافی منزل و ماشین خمس تعلّق می گیرد؟ بعد از گذشت سال چطور؟

ج: اگر با آن پول در بین همان سال وسیله مورد نیاز خریداری شود خمس ندارد اما اگر همه آن یا بخشی از آن تا سر سال خمسی و یا تا یک سال نگهداری شود خمس دارد.

س۱۷۸: آیا به مصالح ساختمانی که برای ساخت یا تعمیر منزل خریده شده و سر سال خمسی برسد خمس دارد؟

ج: اگر شروع به ساخت و یا تعمیر منزل کرده است خمس ندارد اما اگر آن را ذخیره کرده است و سر سال خمسی فرا برسد خمس دارد.

س۱۷۹: اگر مازاد بر منزل که در آن زندگی می کنیم سه آپارتمان دیگر تهیه کردیم که برای تبدیل به احسن منزل و برای تشکیل زندگی فرزندان است که در رهن مستأجراست تا بخشی از هزینه آنها را تأمین کرده

باشیم ولی هر ماه خمس درآمد را به مستحق می دهیم آیا از نظر شرعی دینی به گردن داریم؟

ج: منازلی که برای فرزندان تهیه شده است و فعلاً در رهن مستأجر است جزو سرمایه محسوب می شود و باید خمس آن توسط شما و یا فرزندان داده شود مگر از مال پاک شده آن را خریداری کرده باشید که خمس ندارد.

ص: ۱۰۶

فصل نهم: «خمس وسایل زندگی و عروسی»

س۱۸۰: اگر انسان به چیزی نیاز دارد و آن را از درآمد تهیّه کند، بعد نیازش برطرف شود، آیا خمس به آن تعلّق می گیرد؟

ج: خمس ندارد گرچه احتیاطا با مرجع خود مصالحه کند.

س۱۸۱: به جهت نیاز، وسایلی خریده ام ولی با اینکه بیش از یک سال از خرید آنها می گذرد هیچ استفاده ای نکرده ام. آیا به اینها خمس تعلّق می گیرد؟

ج: چنانچه در معرض استفاده بوده، خمس ندارد.

س۱۸۲: از درآمد کسب، وسایل مورد نیاز (مانند یخچال، رایانه و کتاب) تهیّه و بعد از مدّتی فروخته می شود، آیا به پول آن خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر در همان سال فروخته شود، چنانچه پول آن تا سر سال خمسی زیاد بیاید باید خمس آن را بدهد و اگر بعد از آن سال بفروشد، چنانچه با آن مایحتاج دیگری بخرد خمس ندارد و الا باید خمس آن را بدهد.

س۱۸۳: آیا به پولی که انسان برای ازدواج ذخیره کرده، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: خمس دارد.

س۱۸۴: خانواده دختر قادر به خرید یک مرتبه جهیزیّه مورد نیاز خود نیست. اگر از درآمد کسب به تدریج وسایلی به این جهت بخرد، آیا مشمول خمس می شود؟

ج: اگر وسیله برای جهیزیّه بخرد، خمس ندارد.

س۱۸۵: آیا پس از گذشت سال، به پول کسب که برای تهیّه جهیزیّه ذخیره شده، به گونه ای که قادر به تهیّه آن یک جا نیستیم، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: خمس دارد.

س۱۸۶: آیا وسایلی که پسران قبل از سال عروسی برای ازدواج تهیّه می کنند، مثل جهیزیه است و خمس ندارد؟

ج: اگر عرف منطقه، تأمین این وسایل را برای زندگی بر عهده پسر بداند خمس به آن تعلّق نمی گیرد.

س۱۸۷: به علت تغییر مدل لوازم زندگی یا کوچک بودن خانه، نمی توانم تدریجاً جهیزیه دختر را تهیه کنم و پول آن را جمع می کنم. آیا به آن خمس تعلّق می گیرد؟

ج: به پول جمع شده برای جهیزیه، خمس تعلّق می گیرد.

س۱۸۸: برای جهیزیه دختر، پول یا لوازم منزل کنار بگذاریم متعلق خمس می شود؟

ج: اگر جنس را کنار بگذارد خمس ندارد اما اگر پول را ذخیره کند خمس دارد.

س۱۸۹: دختری که کار می کند و از درآمد خود پولی را برای جهیزیه پس انداز می کند خمس دارد یا خیر؟

ج: به پول، خمس تعلّق می گیرد.

س۱۹۰: آیا پولی که برای خرید وسایل ضروری زندگی ذخیره می شود خمس دارد؟

ج: اگر سال بر آن بگذرد خمس دارد.

س۱۹۱: اگر فرش یا سایر لوازم زندگی را بفروشیم خمس آن را باید بدهیم؟

ج: اگر پول آن صرف در هزینه معمول زندگی نشود خمس دارد.

س۱۹۲: بعضی می گویند اگر از وسایل اضافی خانه یک بار استفاده کنید خمس به آن تعلّق نمی گیرد آیا این مطلب درست است؟

ج: ملاک عدم تعلّق خمس، نیاز به آن اشیاء و وسایل است.

مثلا اگر ظروف اضافی منزل یا پتو و فرش برای مهمانی مورد نیاز باشد خمس ندارد اما اگر نیازی به آنها ندارد و بدون نیاز استفاده شود باز هم مشمول خمس قرار می گردد.

ص: ۱۰۹

س۱۹۳: آیا به وسایل دکوری که تنها جنبه تزیینی دارند خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر زاید بر حد متعارف نباشد خمس ندارد و الا خمس آن واجب است.

س۱۹۴: جهیزیه هایی که معمولا برای دختر به تدریج خریده می شود خمس دارد یا خیر؟

ج: اگر دختر در معرض ازدواج است و از درآمد بین سال اشیاء لازمه را تهیه کنند خمس ندارد.

س۱۹۵: اگر اشیایی که به عنوان جهیزیه کنار گذاشته ایم پس از گذشت سال به مصرف در مؤونه خودمان برسانیم پرداخت خمس آن لازم است؟

ج: بله، در فرض سوال خمس لازم است.

س۱۹۶: پدر و مادری که برای پسر خود جهیزیه معمول جمع می کنند این لوازم خمس دارد یا خیر؟

ج: در مناطقی که دختر جهیزیه به همراه نمی آورد و پسر باید وسایل را تهیه کند، حکم جهیزیه جاری است.

س۱۹۷: آیا اگر مادر از درآمد بین سال خودش وسایلی برای فرزند پسر کنار بگذارد که وقت ازدواج به ایشان بدهد خمس تعلّق می گیرد یا خیر؟

ج: اگر سال بر آن وسایل بگذرد خمس دارد مگر آنکه عرف آن شهر، این وسایل را برای پسر در هنگام ازدواج ضروری بداند که در این صورت با مرجع خود مصالحه کند.

س۱۹۸: مواد غذایی مثل برنج و روغن و حبوبات و غیر آنها که از سال خمسی اضافه می ماند و خمس به آنها تعلّق می گیرد به چه قیمتی باید حساب شود به قیمت آزاد یا به قیمت خرید؟

ج: باید قیمت فعلی آن در نظر گرفته شود و خمس آن داده شود.

س۱۹۹: اگر از درآمد بین سال تلفن بخرد جزو مایحتاج است یا خمس دارد؟

ج: تلفن ثابت و همراه مورد نیاز برای امور شخصی خمس ندارد و تلفن محل کسب حکم سرمایه را دارد و خمس آن واجب است.

س۲۰۰: آیا به مواد مصرفی مورد نیاز مانند مواد غذایی موجود در منزل که مقداری از آن به مصرف رسیده و مقداری از آن در انتهای سال خمسی باقی می ماند خمس تعلّق می گیرد؟

ج: تمام این ها خمس دارد و می توان مبلغی به طور تخمین برای آنها در نظر گرفت و به قیمت روز در بازار آزاد محاسبه می شود.

س۲۰۱: شخصی قالی کهنه خود را تبدیل به یک قالیچه نموده که زیر پا انداخته نشده است آیا به قیمت این فرش خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر سال بر آن بگذرد و بدون استفاده باشد خمس دارد.

ص: ۱۱۱

س۲۰۲: آیا اگر از پولی که خمس آن را داده ایم لباسی بخریم ولی از آن لباس در طول سال استفاده نکنیم باید یکبار دیگر خمس آن را بدهیم؟

ج: خمس ندارد مگر آن را بفروشید که به مازاد قیمت خمس داده خمس تعلّق می گیرد.

س۲۰۳: چیزی را که انسان لازم دارد مانند تمبر، پاکت و غیره اگر برای نیاز بلند مدت تهیه کند و یک سال از خرید باقیمانده ، یا خرید همه آنها بگذرد در صورتی که از نظر عقلی تهیه آن برای استفاده تدریجی معقول باشد آیا خمس بر آنچه یک سال از خرید آن گذشته تعلّق می گیرد؟

ج: احتیاط آن است که خمس آن را بدهد.

س۲۰۴: آیا به پول حاصل از فروش وسایل زندگی خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر تبدیل به وسایل ضروری دیگر نشود و یا صرف در هزینه معمول زندگی نشود خمس دارد.

س۲۰۵: آیا به هیزمهایی که برای سوخت و مصارف دیگر در روستاها ذخیره می شود خمس تعلّق می گیرد؟

ج: به مقداری که از سال زیاد می آید و دارای ارزش مادی است خمس تعلّق می گیرد.

س۲۰۶: اگر شخصی چند دست لباس و کفش و کتابهای گوناگون برای مطالعه بخرد و یا خوراکی های متنوع

تهیه کند به طوری که درآمدش خرج شود باید خمس بدهد؟

ج: مخارج نسبت به اشخاص متفاوت است و ملاک رعایت شأن است و لباس و کفش و غذا وکتاب اگر مورد حاجت متعارف باشد یعنی تهیه آن در نظر عرف اسراف و زیاده روی حساب نشود خمس ندارد هر چند تمام درآمدش خرج شود اما اگر در طول سال مثلا به دو دست لباس بیشتر نیاز ندارد و پنج دست تهیه کند خمس قیمت سه دست اضافی را باید بپردازد.

س۲۰۷: گهواره و اثاثیه آن که مورد استفاده کودک قرار گرفته و چند سال بدون استفاده مانده اکنون آیا خمس دارد یا خیر؟

ج: در فرض سؤال که در سال اول آن را مورد استفاده قرار داده اند خمس ندارد.

س۲۰۸: آیا اشیاء زینتی که در حد شأن خانواده است ولی نداشتن آن نقص محسوب نمی شود مشمول خمس است؟

ج: لوازم زندگی اگر در حد شأن باشد خمس ندارد.

ص: ۱۱۳

فصل دهم: «خمس وسیله نقلیه و خودرو»

س۲۰۹: آیا به ماشینِ سواری، خمس تعلّق می گیرد؟ و موتور سیکلت و دوچرخه چطور؟

ج: اگر وسیله کسب نباشد و مورد نیاز و در شأن شخص و خانواده اش باشد و به پول آن هم قبلاً خمس تعلّق نگرفته باشد، خمس ندارد.

س۲۱۰: وسیله نقلیه (مانند ماشین سواری و وانت) که از درآمد تهیّه شده، گاهی برای استفاده شخصی و گاهی برای باربری و اجرت و کسب و کار است، آیا خمس دارد؟

ج: به آن مقدار از وسیله که با آن کار می کند، خمس تعلّق می گیرد و به مقداری که جهت نیاز شخصی مورد استفاده قرار می گیرد و با موقعیت او تناسب دارد، خمس تعلّق نمی گیرد.

س۲۱۱: با حقوق کارمندی، ماشین سواری تهیّه کرده ام تا با آن کار کنم و از سودش، زندگی ام را اداره کنم زیرا حقوق کارمندی برای این منظور کافی نیست. آیا به این ماشین، خمس تعلّق می گیرد؟

ص: ۱۱۴

ج: خمس دارد.

س۲۱۲: اینجانب اتومبیل سواری خود را که مورد نیازم بود، دو سال پیش خریدم و اکنون آن را فروخته و با پول آن اتومبیل نو و مدل جدید خریداری کرده ام و بقیّه پول آن را نیز، از درآمد سال پرداختم؛ آیا باید خمس بپردازم؟

ج: اگر اتومبیل شما برای رفع نیاز خانواده و در حدّ شأن شما باشد، خمس ندارد.

س۲۱۳: آیا به پول درآمدی که برای تهیّه خودروی مورد نیاز، به حساب ریخته می شود و سال هم بر آن می گذرد، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: چنانچه خودرو مورد نیاز به صورت پیش فروش باشد خمس ندارد، در غیر این صورت خمس دارد.

س۲۱۴: اگر کسی در اواسط سال خمسی اش، ماشین سواری جهت مصارف شخصی اش بخرد ولی تحویل آن به بعد از سال خمسی اش موکول شود، آیا باید خمس آن را بپردازد؟

ج: خیر، لازم نیست خمس بدهد.

س۲۱۵: شخصی جهت احتیاج شخصی خود، ماشینی خریداری کرده است. اگر برای انجام معامله یا حمل اجناس از آن استفاده کند جزو مؤونه است یا سرمایه؟

ج: اگر عرفا برای استفاده شخصی تهیه شده است و گاهی

در کسب از آن استفاده می کند خمس ندارد ولی اگر برای کسب گرفته و گاهی استفاده شخصی هم می کند خمس دارد و اگر برای هر دو جهت تهیه شده خمس نصف قیمت خرید را بپردازد.

س۲۱۶: سال گذشته خمس قیمت ماشینی که برای کار خریده بودم را پرداختم. اکنون قیمت ماشین ترقی کرده است. آیا لازم است خمس ترقی قیمت را امسال محاسبه و تخمیس کنم؟

ج: با فرض اینکه سال اول خمس قیمت آن را پرداخته اید، پرداخت خمس افزایش قیمت، تا ماشین را نفروخته اید لازم نیست و در صورت فروش، باید خمس قیمت مازاد پرداخت شود.

س۲۱۷: کسی که پولی را برای خرید ماشین می پردازد ولی در سالهای بعد نوبت تحویل آن می رسد آیا باید خمس بدهد؟

ج: مسئله دو صورت دارد: یکی اینکه پول را برای خرید اتومبیل می دهد و نوبت تحویل آن دو سال دیگر است و صورت دیگر آنکه پول را می دهد تا مشمول قرعه کشی گردد و یا بعدا در زمان تعیین شده اتومبیل به او فروخته شود .

در صورت اول اگر ماشین برای سواری شخصی خودش مورد نیاز باشد و مال نیز از ملك او خارج شود به گونه ای که حق برداشت نداشته باشد خمس ندارد و الا خمس را باید

بپردازد و اگر برای حمل مسافر و بار یا رسیدگی به امور شغلش خریداری شده باشد باید خمس آن را به قیمت خرید بپردازد و در صورت دوم چه برای سواری شخصی و چه برای امور شغلی باشد باید خمس آن پول را در اول سال خمسی بدهد.

س۲۱۸: وسائل یدکی، لاستیک زاپاس، یخ شکن و ... که برای ماشین شخصی خریداری شده و ممکن است در عرض سال مورد استفاده قرار نگیرد آیا مشمول خمس می گردد یا خیر؟

ج: اگر عرفا برای ماشین شخصی مورد نیاز باشد خمس ندارد.

س۲۱۹: اگر ماشین زائد بر شأن بخرد – مثلا پیکان در شأن اوست و بنز بخرد خمس مبلغ زاید بر شأن را باید بپردازد یا خیر؟

ج: اگر عرفا زائد بر شأن باشد خمس زائد را باید بپردازد.

ص: ۱۱۷

فصل یازدهم: «خمس وام و قرض»

س۲۲۰: آیا به سرمایه ای که از بانک به عنوان قرض الحسنه دریافت می شود، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر آن را قبل از رسیدن سال خمسی صرف در هزینه متعارف زندگی کند، خمس ندارد امّا اگر پس انداز شود و یا سرمایه گذاری شود خمس دارد.

س۲۲۱: آیا وام ازدواج، خمس دارد؟

ج: اگر صرف در هزینه ازدواج قبل از رسیدن سال خمسی شود، خمس ندارد و الا اگر پس انداز شود و یا سرمایه گذاری شود خمس دارد.

س۲۲۲: آیا به وام دانشجویی، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر تا قبل از رسیدن سال خمسی صرف در هزینه دانشجویی شود خمس ندارد و الا باید خمس آن داده شود.

س۲۲۳: به پولی که از درآمد کسب تهیّه شده و به عنوان قرض الحسنه به دیگری داده ایم، آیا خمس تعلّق می گیرد؟

ص: ۱۱۸

ج: چنانچه بعد از سال خمسی آن را دریافت کند، خمس دارد امّا اگر در همان سال خمسی دریافت کند و صرف در هزینه متعارف زندگی شود، خمس ندارد.

س۲۲۴: شخصی به جهت نیاز زندگی، مبلغ پانصد هزار تومان قرض کرده و از طرفی، مبلغ یک میلیون تومان از درآمد سال به کسی قرض داده است. آیا جایز است هنگام دریافت قرض، پول بدهی را کسر کند؟

ج: اگر بخواهد بدهی خود را از همین پول بدهد مقدار بدهی کسر می شود امّا اگر نخواهد قرض خود را از همین پول بپردازد به تمام آن خمس تعلّق می گیرد.

س۲۲۵: آیا به کمک هزینه ای که به صورت وام به دانشجویان پرداخت می شود خمس تعلّق می گیرد؟

ج: وام خمس ندارد ولی هر مقدار از آن را پس انداز کند مشمول خمس می گردد.

س۲۲۶: قبل از سال خمسی مبلغی وام گرفته ایم و تا اول سال خمسی آن را مصرف نکرده ایم آیا پرداخت خمس آن لازم است؟

ج: خمس آن لازم است.

س۲۲۷: کارمندی است که از طرف اداره به او وام داده می شود و در اقساط طولانی از او گرفته می شود آیا به وامی که گرفته اگر خرج نکند خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر مبلغ وام را در مصارف لازم زنـدگی خرج کند خمس ندارد و اما اگر آن را پس انداز یا سـرمایه گذاری نماید خمس دارد.

س۲۲۸: شخصی که در آخر سال ۱۰۰،۰۰۰ تومان اضافه دارد و از طرفی ۵۰،۰۰۰ تومان بدهکاری دارد چقدر خمس بپردازد؟

ج: چنانچه بـدهی را از درآمـد همان سال می پردازد به مقـدار باقی مانـده بایـد خمس دهـد اما اگر قصد دارد که بدهی را از درآمد سال بعد بپردازد به تمام موجودی باقیمانده او در سر سال خمسی خمس تعلّق می گیرد.

س۲۲۹: شخصـی مبلغی بدهکار است و مبلغی هم معادل یا کمتر از آن وجه نقد دارد و سال خمسی او رسیده است آیا به مبلغ موجـودی خمس تعلّـق می گیرد و یـا چون مبلغی معـادل وجه موجود یـا بیشـتر مقروض است به مبلغ موجود خمس تعلّق نمی گیرد؟

ج: اگر قصـد دارد که بـدهی خود را از همین مبلغ موجودی بدهـد به مقـدار این مبلغ، خمس تعلّق نمی گیرد و امّا اگر بـدهی خود را از درآمد آینده بدهد به این پول خمس تعلّق می گیرد.

س۲۳۰: اگر اقساطی داشته باشیم که چند روز پس از سال مالی وقت پرداخت آن است می توانیم از موجودی کسر کنیم؟

ج: اگر قبل از سال مالی اقساط را بپردازید خمس ندارد

ولی بدون اداء نمی توانید از موجودی کسر کنید.

س۲۳۱: مطالباتی از مردم داریم و سال خمسی ما می رسد آیا پرداخت خمس مطالبات از موجودی لازم است یا به آنها تعلّق نمی گیرد؟

ج: می توانید خمس مبلغی را که از مردم طلب دارید بپردازید لکن واجب نیست از موجودی نقد بدهید و می توانید صبر کنید هر وقت وصول شد وجوهاتش را فورا بپردازید.

س۲۳۲: مبلغی که انسان به اشخاص قرض الحسنه می دهد اگر پس ندهد خمس به آن تعلّق می گیرد؟

ج: اگر متمکّن از پس گرفتن نباشد در حکم تلف است و پرداخت خمس آن فعلاـ لازم نیست به شرط آن که مسامحه در مطالبه نکرده باشد.

س۲۳۳: اینجانب بدون داشتن خانه شخصی رنج می برم و بدون وام قدرت خرید خانه ندارم بدین جهت با دریافت وام خانه ای خریده ام آیا در مبدأ سال خمسی به مازاد بر مایحتاجم خمس تعلّق می گیرد و آیا به هنگام پرداخت اقساط وام تخمیس قسطها را واجب می دانید؟

ج: تخمیس قسطها واجب نیست اما زاید بر قسطها اگر داشته باشید خمس دارد.

س۲۳۴: شخصی از صندوق قرض الحسنه ای وام چهار ساله ای دریافت می کند و در مدت سه سال و نیم

اقساط آن را می پردازد در آخر سال که حساب خود را می رسد حدود ۵،۰۰۰،۰۰۰ تومان پس انداز و ۲۰،۰۰۰،۰۰۰ تومان بدهی دارد آیا می توان بدهی مزبور را کسر نمود یا اینکه ۵،۰۰۰،۰۰۰ تومان مشمول خمس است؟

ج: اگر بدهی خود را از موجودی بپردازد می تواند کسر کند و الا به کل موجودی خمس تعلّق می گیرد.

س۲۳۵: دانشگاهها پولی به عنوان قرض (بورسیه) به دانشجویان می دهند و بعدا به تدریج پس می گیرند آیا این پول خمس دارد؟

ج: چون مصرف تحصیل می شود خمس ندارد.

س۲۳۶: اگر شخصی چهار ماه قبل از این که حساب سالش برسد پولی را که کار کرده به شخصی قرض بدهد و بعد از دو سال شخص قرض گیرنده بدهی اش را بپردازد آیا مدت دو سالی که بر پولش گذشته خمس به این پول تعلّق می گیرد؟

ج: بعد از وصول طلب باید خمس آن را داد.

س۲۳۷: شخصی بدهی اقساطی دارد و اقساط آن چند سال طول می کشد مثل اینکه وامی از بانک می گیرد و خرج منزل مسکونی می کند آیا می تواند همه بدهی را از درآمد سال کسر کند؟

ج: تمام بدهی را نمی تواند از درآمد سال کسر کند و صرفا

ص: ۱۲۲

بدهی همان سال را می تواند کسر کند.

س۲۳۸: اگر شخصی وامی به مبلغ سیصد هزار تومان از بانک می گیرد و دویست هزار تومان از این وام در میان سال خرج کند و فقط یکصد هزار تومان تا سر سال خمسی می ماند و از آن طرف یکصد هزار تومان قسط پرداخت کرده است آیا به این یکصد هزار تومان خرج نکرده خمس تعلّق می گیرد؟

ج: خمس به این مبلغ تعلّق می گیرد.

س۲۳۹: در رابطه با بدهی مؤجّل (بدهی که زمانش به زودی می‌رسد) آیا انسان می تواند هنگام محاسبه مقدار آن را از درآمد کم کند؟

ج: اگر بدهی را پیش از سال خمسی ادا کند به مقدار آن از درآمد کسر می شود.

ص: ۱۲۳

فصل دوازدهم: «خمس سکّه و طلا»

س۲۴۰: آیا به سکّه بهار آزادی، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر از درآمد کسب تهیّه شده و از مخارج سال زیاد بیاید، خمس دارد.

س۲۴۱: آیا به طلای ذخیره شده، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: چنانچه از درآمد کسب تهیّه شده و از آن به هیچ وجه استفاده نمی شود، باید سر سال خمس آن را بپردازد.

س۲۴۲: آیا به انگشتر طلا برای مرد، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: پولی که در راه حرام صرف شود، جزو مؤونه نیست و باید خمس آن پرداخت شود.

س۲۴۳: آیا به طلا و زیور آلات زنانه که شوهر از درآمد خود برای همسرش تهیّه می کند خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر به مقدار متعارف و مناسب شأن او باشد، خمس ندارد.

ص: ۱۲۴

س۲۴۴: شوهرم برای من مقداری زیورآلات تهیّه کرده است ولی به طور اتفاق تا سر سال خمسی، مورد استفاده قرار نگرفت. آیا باید خمس آن را بدهم؟

ج: چنانچه در معرض استفاده و در شأن شخص باشد، خمس ندارد هرچند به طور اتفاق، یک سال از آن استفاده نکنید.

س۲۴۵: آیا به طلا- و زیورآلات زنانه که زن از درآمد شخصی تهیّه کرده و خود را با آن زینت می کند بعد از فروختن، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر با پول آن تا قبل از رسیدن سال خمسی چیزی که مورد نیاز او است بخرد خمس ندارد اما اگر آن را نگه دارد تا سر سال خمسی او برسد باید خمس آن را بپردازد.

س۲۴۶: زنی که پیر است و فرزندانش مخارج او را می پردازند مبلغی از پولهای خود را صرف خرید طلا می نماید. آیا این طلاها خمس دارد؟

ج: اگر مورد نیاز و مصرف اوست و در شأن او هم هست خمس ندارد.

س۲۴۷: آیا فروش طلا برای تعویض یا صرف در کار دیگر خمس دارد

ج: اگر طلایی که مورد نیاز بوده بفروشد و قبل از گذشتن سال صرف مؤونه دیگر کند خمس ندارد و الا خمس به آن تعلّق می گیرد .

س۲۴۸: آیا به پول حاصل از فروش طلاجات خمس تعلّق می گیرد؟

ج: آنچه از طریق فروش طلاجات زینتی و مورد مصرف بدست آید در صورتی که صرف در هزینه معمول زندگی شود خمس ندارد اما اگر پس انداز شود یا با آن سرمایه ای تهیه شود خمس دارد.

ص: ۱۲۶

فصل سیزدهم: «خمس کتاب و رایانه»

س۲۴۹: آیا به کتاب، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: چنانچه کتاب، مورد نیاز و در شأن شخص باشد، خمس ندارد.

س۲۵۰: آیا به کتاب هایی که برای ترم های آینده تهیّه می کنیم، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: اگر داشتن آنها مورد نیاز و در شأن شخص باشد، خمس ندارد.

س۲۵۱: در صورتی که کتاب مورد نیازم را تا یک سال مورد استفاده قرار ندهم، آیا خمس دارد یا خیر؟

ج: چنانچه در معرض استفاده و در شأن شخص باشد، خمس ندارد هرچند به طور اتفاق، یک سال از آن استفاده نکنید؛ البته بهتر است با حاکم شرع در این زمینه مصالحه صورت گیرد.

س۲۵۲: آیا به وسایل تحصیلی (از قبیل دفتر و خودکار)،

خمس تعلّق می گیرد؟

ج: چنانچه خودکار و دفتر بدون استفاده تا سر سال خمسی زیاد بیاید، خمس دارد.

س۲۵۳: آیا به رایانه و ابزار جانبی آن، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: چنانچه رایانه و ابراز جنبی آن، مورد نیاز و در شأن شخص باشد، خمس ندارد مگر رایانه ابزار کسب او باشد.

س۲۵۴: آیا به سی دی و نوار، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: چنانچه نوار و سی دی مورد نیاز است، خمس ندارد.

تبصره: اگر نوار و سی دی خام تا قبل از سال خمسی مورد استفاده قرار نگیرد، خمس دارد.

س۲۵۵: آیا به اشتراک اینترنت که مقداری از ساعات آن سر سال خمسی باقی می ماند، خمس تعلّق می گیرد؟

ج: خمس ندارد گرچه بهتر است با حاکم شرع مصالحه صورت گیرد.

س۲۵۶: اهل علمی کتابخانه دارد و در عرض سال بعضی از کتب مورد استفاده قرار نمی گیرد بفرمایید که آیا این نوع کتاب مورد تعلّق خمس است یا خیر؟

ج: اگر در معرض مراجعه و استفاده باشد که به حسب حال آن شخص مورد حاجت او شمرده شود خمس ندارد هر چند اتفاقا چند سال هم مورد مراجعه قرار نگیرد.

ص: ۱۲۸

س۲۵۷: آیا کتابهای داستانی که شخص می خرد و یک بار می خواند و دیگر به درد او نمی خورد خمس دارد؟

ج: خمس ندارد.

ص: ۱۲۹

فصل چهاردهم: «پرداخت خمس»

س۲۵۸: خمس را باید به چه کسی پرداخت کنیم؟

ج: بایـد به مرجع تقلیـد خود یا مجتهـدی کهماننـد او از نظر کمیّت و کیفیّت به مصـرف می رساند، بپردازد و نیز می تواند در جایی مصرف کند که مرجع تقلیدش اجازه می دهد.

س۲۵۹: آیا خمس (سهم امام علیه السلام) را باید به مجتهد اعلم داد؟

ج: خیر، لازم نیست به مجتهد اعلم (مرجع تقلید) داد، بلکه جایز است به مجتهد دیگری که همانند مجتهد اعلم به مصـرف می رساند، پرداخت کرد.

س۲۶۰: آیا در پرداخت خمس لازم است به مستحق گفته شود که این پول خمس است؟

ج: خیر، لـازم نیست گفته شـود بلکه می توانـد به عنـوان هـدیه به او بدهـد و نیّت خمس کنـد مگر بدانـد که آن فقیر غالبـاً از گرفتن خمس اجتناب می کند که باید تذکّر داده شود.

تبصره: فرض مسئله جایی است که شخص برای به مصرف

رساندن سهم سادات و سهم امام علیه السلام، از حاکم شرع اجازه گرفته باشد.

س۲۶۱: از کسی طلبکار هستم؛ آیا جایز است طلب خود را بابت خمس حساب کنم؟

ج: اگر بدهکار مستحق است، باید با اجازه حاکم شرع باشد.

س۲۶۲: کسی به واسطه جهل و ندانستن مسأله، سهم سادات و امام معصوم علیه السلام را در کار خیری صرف کرده است ولی این مصرف نمودن بدون اجازه مجتهد جامع شرایط انجام گرفته است. تکلیف این شخص چیست؟

ج: عمل او موجب برائت ذمّه او از خمس نمی شود و باید به حاکم شرع (مرجع یا مجتهد جامع الشرایط) مراجعه کند و از او اجازه بگیرد.

تبصره: از آنجا که امر خمس و سهم امام علیه السلام با مجتهد جامع شرایط است، علم و جهل در آن تأثیری ندارد و باید آن را به او تسلیم کند و در صورتی که بدون اجازه او مصرف نموده، باید مسأله را با او در میان بگذارد.

س۲۶۳: آیا می توان خمس را در امور فرهنگی و احداث اماکن علمی و دانشگاهی، مصرف کرد؟

ج: باید طبق اجازه حاکم شرع مصرف شود.

ص: ۱۳۱

س۲۶۴: آیا جایز است خمس مال را از جنس دیگر (غیر پول نقد)، بپردازیم؟

ج: آری، جایز است.

س۲۶۵: آیا پرداخت خمس به صورت اقساط جایز است؟

ج: در صورتی که مرجع او یا مجتهد به او اجازه دهد، مانعی ندارد.

س۲۶۶: معنای دستگردان در خمس چیست و ثمره آن چه می باشد؟

ج: چون خمس را به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بدهکار هستد و لذا برای آنکه اجازه در مصرف و مهلت در پرداخت خمس داشته باشید با حاکم شرع و یا نماینده او دستگردان می نمایید.

س۲۶۷: آیا می شود به فرزند در جهت طبابت و درمان وی خمس و زکات داد؟

ج: جایز نیست مگر با اجازه از حاکم شرع باشد.

س۲۶۸: آیا سهم مبارک امام علیه السلام و سهم سادات را می شود دستگردان کرد؟

ج: دستگردان آن با حاکم شرع و یا وکیل آنها در دستگردان مانعی ندارد.

س۲۶۹: اگر سر سال خمسی برسد و خمس موجودی را جدا نماید آیا می تواند در بقیّه موجودی تصرف کند؟

ج: تصرف در بقیّه مال اشکان ندارد.

س۲۷۰: اگر کسی از ابتدای کار تا اینکه سن اش پنجاه سال شده الان می خواهد خمس بدهد چطور این خمس را حساب کند؟

ج: باید در نزد مجتهد و یا مرجع خود و یا نماینده مورد اطمینان مرجع خود برود و موجودی فعلی خود را محاسبه کرده و خمس آن را بپردازد.

س۲۷۱: اگر بچه نابالغ مالی داشته باشد و بر آن مال خمس واجب شود آیا ولی یا غیر ولی می تواند از مال خودش خمس آن را ادا نماید؟ اگر مادر مالی داشته باشد و خمس بر آن واجب شود آیا پسرش می تواند خمس مال مادر را از مال خودش ادا کند؟

ج: ولیّ بچه نابالغ می تواند از مال خود آن را بپردازد اما غیر ولیّ باید از ولی این بچّه اجازه بگیرد و در صورت رضایت ولی می تواند از مال خود خمس او را بدهد و همچنین پسر در صورت رضایت مادر می تواند از مال خود خمس مادر را بدهد.

س۲۷۲: کسی که خمس نمی دهد آیا می شود به زور از آنها خمس گرفت؟

ج: این کار انجام نشود.

س۲۷۳: در چه صورتی می توان به زمان گذشته محاسبه کرد؟

ج: در صورتی که قدرت پرداخت را به قیمت فعلی ندارد و قصد فروش آن جنس را هم ندارد به قیمت گذشته محاسبه نماید.

س۲۷۴: در زمان دستگردان، با دستگردان کردن ذمّه شخص تا چه زمان بریء می باشد؟

ج: تا زمانی که حاکم شرع به او اجازه دهد.

س۲۷۵: از آنجا که صبی مقلّد نیست و مرجع تقلید ندارد خمس او به چه مبنایی محاسبه می گردد؟

ج: در اکثر مسایل خمس اختلافی وجود ندارد و در مسایل نادر که اختلافی است باید احتیاط کند و به فتوایی که موافق احتیاط است عمل کند.

ص: ۱۳۴

فصل پانزدهم: «سهم سادات»

س۲۷۶: آیا مردی که همسر و فرزندانش سیّد هستند، می تواند به آنان سهم سادات بدهد تا به مصرف مخارج خود که بر عهده او است (مثل خوراک و پوشاک) برسانند؟

ج: خیر، جایز نیست.

س۲۷۷: آیا پدری که سیّد است، می تواند از خمس، مخارج تحصیل فرزندانش را بپردازد؟

ج: بدون اجازه حاکم شرع، جایز نیست.

تبصره: مخارج تحصیل، جزو نفقه واجب نیست.

س۲۷۸: آیا می شود خمس را به دانشجوی سیّد نیازمند بدهیم؟

ج: بدون اجازه حاکم شرع، جایز نیست.

س۲۷۹: آیا به سیّدی که معصیت کار است، می توان خمس داد؟

ج: اگر دادن خمس به او، کمک به معصیتش باشد، جایز نیست.

ص: ۱۳۵

س۲۸۰: آیا می توان به سادات، بیش از نیاز سال شان خمس داد؟

ج: بنابر احتیاط واجب جایز نیست.

س۲۸۱: آیا به سیّدی که بیش از مخارج سالش داشته باشد، می توان خمس داد؟

ج: خیر، در سهم سادات، فقر شرط است.

س۲۸۲: آیا می توان به زن سیّده ای که فقیر است و شوهرش قادر به اداره زندگی او نیست، سهم سادات داد؟

ج: با اجازه حاکم شرع، اشکال ندارد.

س۲۸۳: کسی که تنها از طرف مادرش سیّد است، آیا سهم سادات به او تعلّق می گیرد؟

ج: خیر، سهم سادات تنها به کسی که از طرف پدر سید است، تعلّق می گیرد.

فصل شانزدهم: «اموال خمس نداده»

س۲۸۴: آیا می توان در مال خمس نداده، تصرّف کرد؟

ج: خیر، مالی که به آن خمس تعلّق گرفته است، تا خمس آن را ندهد نمی تواند بدون اجازه حاکم شرع در آن تصرّف کند؛ هر چند قصد پرداخت خمس را داشته باشد.

س۲۸۵: اگر پدری مسأله خمس را رعایت نکند، آیا دادن خمس بر افراد تحت تکفّل او واجب است؟

ج: اگر یقین نداشته باشند که به اموال او خمس تعلّق گرفته، استفاده از آنها جایز و بر آنان تکلیفی نیست.

س۲۸۶: رفت و آمد با خانواده ای که خمس پرداخت نمی کند، چه حکمی دارد؟

ج: معاشرت با آنان اشکال ندارد و اگر یقین نداشته باشد به غذای آنها خمس تعلّق گرفته، خوردن آن نیز جایز است و چنانچه احتمال تأثیر بدهد، آنان را ارشاد کند.

س۲۸۷: عین غذایی که در مهمانی می خوریم و خمس آن داده نشده، چه حکمی دارد؟

ص: ۱۳۷

ج: با فرض آنکه عین غذا متعلق خمس باشد خوردن آن پیش از پرداخت خمس آن یا بدون اجازه حاکم شرع، جایز نیست.

س۲۸۸: پدرم از دنیا رفته است در حالی که می دانم خمس اموالش را نداده، تکلیف من چیست؟

ج: باید خمس آن را بدهید و بعد در آن تصرف کنید.

س۲۸۹: آیا در خانه میّتی که خمس بدهکار است، می شود نماز خواند؟

ج: اگر به عین خانه خمس تعلّق گرفته باشد تصرّف در این خانه حرام و نماز در آن باطل است؛ مگر آنکه بدهی او را بدهند یا تصمیم داشته باشند بدون سهل انگاری بپردازند.

س۲۹۰: آیا خواندن نماز در خانه شخصی که خمس نمی دهد، اشکال دارد؟

ج: اگر یقین ندارد که به خانه او خمس تعلّق گرفته، اشکال ندارد.

س۲۹۱: زمینی که سرمایه شخصی بوده و خمس آن پرداخت نشده، نماز خواندن در آن، چه حکمی دارد؟

ج: حکم غصب را دارد و نماز در آن باطل است؛ مگر آنکه از حاکم شرع اجازه بگیرد.

س۲۹۲: اگر مال حلال با حرام مخلوط شود و خمس آن را بدهیم، پاک می شود؟

ج: اگر خمس آن را بدهید، با چند شرط بقیّه مال پاک و حلال می شود:

۱. تشخیص و جدا کردن مال حلال از حرام ممکن نباشد؛

۲. صاحب مال حرام معلوم نباشد؛

۳. مقدار مال حلال و حرام را نداند.

س۲۹۳: اگر خمس مال حلال مخلوط به حرام و همچنین خمس معدن و گنج پرداخت شود و از مؤونه سال زیاد بیاید آیا دوباره باید خمس آن پرداخت شود؟

ج: باید خمس مال حلال مخلوط به حرام دوباره پرداخت شود اما پرداخت مجدد خمس معدن و گنج لازم نیست.

س۲۹۴: آیا از مال حلال مخلوط به حرام می شود به مسجد کمک کرد؟

ج: اگر مقدارش را نمی داند و صاحب آن را نمی شناسد باید خمس آن را بپردازد و بعد صرف مسجد کند.

س۲۹۵: هر گاه مالی که از راه حرام به دست آمده در کار حلالی سرمایه گذاری شود و سود بدهد آیا این سود حلال است؟

ج: این سود نیز تابع سرمایه است و تصرف در هر دو حرام است.

فصل هفدهم: «فرار از خمس»

س۲۹۶: اگر طوری خرج کنیم که از مخارج سال چیزی زیاد نیاید به این منظور که خمس ندهیم آیا باز هم خمس دارد؟

ج: اگر به اندازه شأن خود مصرف نموده و زیاده روی نیز نکرده اید، خمس ندارد.

س۲۹۷: آیا جایز است شخص قبل از رسیدن سال، اموال خود را به قصد فرار از خمس به همسرش ببخشد تا بعد از سال خمسی، او دوباره همان پول را به شوهرش ببخشد؟

ج: خیر، باید خمس آن را سر سال بپردازد.

س۲۹۸: اگر شخصی قبل از رسیدن سال، مقداری از اموال خود را واقعاً به همسرش ببخشد تا به آن خمس تعلّق نگیرد، جایز است؟

ج: چنانچه واقعاً ببخشد و مقدار آن در شأن او باشد، اشکال ندارد و خمس به آن تعلّق نمی گیرد ولی همسر او در صورت

استفاده نکردن از آن تا سال خمسی خود و یا یک سال دیگر، باید خمس آن را بپردازد.

س۲۹۹: آیا شخص می تواند، مهریه ای که به همسرش بدهکار است، از درآمد سال بپردازد تا به او خمس تعلّق نگیرد؟

ج: آری، می تواند.

س۳۰۰: اگر مردی برای فرار از خمس با همسر خود حیله کند و مهریه را به او بدهد و او به شوهرش رد نماید و بگوید شما جهت امرار معاش با آن کاسبی نمایید یا آن را به شوهرش قرض دهد آیا این حیله موجب سقوط خمس می شود یا خیر؟

ج: اگر زن این پول را حقیقتاً به صورت امانت به مرد بدهد که با آن کار کند و در حقیقت، مال را به شوهر پس ندهد در این صورت به خود مال خمس تعلّق نمی گیرد و به سود آن در صورت مازاد بودن از مخارج خانه خمس تعلّق می گیرد اما اگر قرض دهد و یا به شوهر هبه کند خمس به خود مال هم تعلّق می گیرد.

ص: ۱۴۱

فصل هجدهم: «اصطلاحات»

مفهوم مؤونه

س۳۰۱: مفهوم و ماهیت «مؤونه» را توضیح دهید؟

ج: «مؤونه» به مخارجی گفته می شود که در زندگی هزینه می گردد و شامل موارد ذیل است:

۱. هزینه های زندگی شخصی مانند: خوراک و پوشاک، خانه مسکونی، وسایل زندگی، وسایل نقلیه، وسایل تحصیلی، رایانه، هزینه ازدواج و...؛

۲. هدایا و بخشش هایی که به افراد می دهد مانند خیرات، صدقات، جوایز و...؛

۳. مخارج سفر حج (واجب و مستحب)، سفر زیارت، گردش و تفریح؛

۴. حقوقی که بر عهده شخص است مانند دیه، غرامت و کفّاره.

توضیح: هزینه های زاید بر نیاز و شأن افراد، جزو مؤونه محسوب نمی شود؛ بنابراین، اگر بیشتر از این مقوله صرف کند به گونه ای که عرفاً اسراف شمرده شود باید سر سال، خمس آنها را بپردازد.

خمس و مالیات

س۳۰۲: فرق خمس با مالیات را بیان کنید؟

ج: «خمس» یـک واجب الهی و عبـادی است که در آن قصـد قربت معتبر است ولی «مالیـات» یـک حکم قانونی و حکومتی و تـابع شـرایط زمـان و مکان است و هیـچ گونه منافاتی با خمس نـدارد. از این رو، پرداخت مالیات نمی توانـد جایگزین خمس گردد.

مصالحه

س۳۰۳: «مصالحه» را توضیح دهید؟

ج: هرگـاه برای شـخص، در تعلّق خمس یـا مقـدار آن، شـک حاصل شود و یا آنکه خواهـد خمس را به ذمّه بگیرد، می تواند جهت تصرّف در آن مال، به حاکم شرع یا نماینده او مراجعه کند تا به مقدار مناسب با این شخص مدارا کند و یا بدهکاری او را بپذیرد. این عمل را «مصالحه» گویند.

سال خمسی

س۳۰۴: سال خمسی چیست؟

ج: هرگاه انسان از راه زراعت، صـنعت، تجارت و یا از طریق کارگری و کارمندی در موسـسات گوناگون، درآمدی به دست آورد، خمس (یک پنجم) آن به امام علیه السلام و سادات اختصاص می یابد و باید آن را در عصر غیبت به فقیه جامع

شرایط بدهد. البته به او فرصت داده شده تا یک سال صبر کند و چنانچه در این مدت، در نیازهای خود و خانواده استفاده نکند و تمام یا مقداری از آن تا پایان سال زیاد بیاید، باید خمس آن را بپردازد. این امر در حقیقت، نوعی ارفاق و آسان گیری در زندگی فرد به شمار می رود. این فرصت یک ساله را «سال خمسی» یا «مالی» گویند.

دستگردان

س۳۰۵: دستگردان چیست؟

ج: «دستگردان» آن است که کسی به اموالش خمس تعلّق گرفته و نمی تواند فوراً کلّ آن را پرداخت کند یا اینکه با پرداخت آن در عسر و حرج قرار می گیرد؛ در این صورت، خمس آن را به مجتهد جامع شرایط یا نماینده اش می دهد سپس همان را از او قرض می کند تا به تدریج در آینده بپردازد.

ومن الله التوفیق

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹